Коми му

РЕСПУБЛИКАСА ВОЙТЫРЛӦН ГАЗЕТ

Воторник, 1992 вося январь 21 лун ● № 8 (14704) ● Доныс 20 кӧп.

РЕСПУБЛИКАЫСЬ ЮӦРЪЯС

БАРА НА ГРӦЗИТЧӦНЫ

Бӧръя лунъясӧ абу лӧнь Воркутаын. Из шом перйысьяс бара нин грӧзитчӧны выль забастовкаӧн. Воркута карса рабочӧй (стачечнӧй) комитет дасьтіс Россияса президент Борис Ельцин да Россиысь Верховнӧй Сӧвета председатель Руслан Хасбулатов ним вылӧ шыӧдчӧм. Сэні шахтёръяс ёсяа критикуйтӧны правительствоӧс донъяс нем думайттӧг кыпӧдӧмысь, экономическӧй реформаяс зумыда подулавтӧмысь, топливно-энергетическӧй комплекслӧн тӧждъяс дорӧ веськодьлунысь. Аслас шыӧдчӧмын стачечнӧй комитет корӧ Россияса правительствоӧс примитны шахтёръяслысь делегация, медым воны ӧти кывйӧ Печораса из шом бассейныс чӧжсьӧм проблемаяс кузя.

В. ТРУБИЦЫН.

ЕНЛЫ КӦ ЭСКАН

Ӧні уна йӧз катовтчисны Енлы эскӧмӧ. Но медым лоны бур христианаӧн, колӧ пыдісянь тӧдны религиознӧй литература. Сыктывкарса «Металлист» культура дворецын сизимӧд лунся адвентист-христианалӧн вичкоса служитысьяс босьтчисны тӧдмӧдны войтырӧс «Библияӧн». Уна сюсь йӧзлы «Библия» нэмсӧ вӧлі книгаӧн, кытысь найӧ босьтісны тӧлка мӧвп да сӧвет. «Металлистӧ» «Библия» велӧдысьясӧс вичкоса служитысьяс корӧны кежавлыны квайт да джын час рытын вежоннас куимысь — воторникӧ, суббтаӧ да вӧскресенньӧ.

А. СЕМИН.

ОЗЫР ПРӦМЫСӦН

Княжпогостскӧй районын лӧсьӧдісны «Комипромохота» производственнӧй объединениелысь выль кыйсян угоддьӧяс. Вӧралысьяс тані мӧдасны прӧмышляйтны йӧраяс, кӧчьяс, таръяс, сьӧлаяс, дозмӧръяс бӧрся. И, тыдалӧ, абу нин ылын сійӧ кадыс, кор районса войтыр вермасны магазинысь ньӧбны свежӧй ям. Вӧралысьяслы сетӧма ружьеяс, пуляпорок, «Буран» снегоходъяс. «Комипромохотаса» юралысьяс эскӧны, мый кыйсьысьяс озыр прӧмысӧн кутасны воавны вӧрысь».

В. СТЕПЦОВ.

КӦДЗЫД. Снимайтіс Д. НАПАЛКОВ.

КОР ОЗ ВОНЫ ӦТИ КЫВЙӦ...

Россияса унджык областяс ньӧбасьысьяс тэрмасьӧны магазинъясӧ, корсьӧны сёян-юан, экономистъяс висьтавлӧны донъяс лэдзӧмлӧн «бурлун» йылысь. А Усинск ичӧтик карын (Коми республикаӧн войвыльн), кыдзи и водзті, некутшӧм ӧчередьтӧг позьӧ ньӧбны утка и курӧг, мӧс яй и порсь яй, кӧр яй. Универмагын вузалӧны донтӧм (Москваын серти) американскӧй ботинкияс, курткаяс. Аптекаясьын куйлӧ импортнӧй лекарство, кодӧс Россияын он аддзы весиг биӧн. Тайӧ экономическӧй дивӧсӧ шуӧны бартерӧн.

РОССИЯСА правительстволысь сӧглас босьтӧм бӧрын нефть перъян, из шом да вӧр промышленностьлӧн предприятиеяс ӧні асланыс продукциялысь дас кымын процентсӧ сетӧны республикалӧн торъя фондӧ, медым нуӧдны бартернӧй операцияяс. Тайӧ тырмӧ, медым вердны республикаса миллион мортӧс.

Бартер сетіс вын Коми государственнӧй суверенитет дор сулалысьяслы, ещӧ ӧтчыд петкӧдліс, мый республикаын экономикаыс абу омӧль. Шензьӧдӧ: яй, кодӧс ньӧбӧны орчча областьясысь, нёль пӧв донаджык сыысь (шайтъяс вылӧ вуджӧдӧмӧн), кодӧс вайӧны Швецияысь. Тайӧ сетіс позянлун республикалы государственнӧй дотацияястӧг вузавны магазинъясын уна прӧдукта государственнӧй донъясысь. Экономистъяс пиысь кодсюрӧ шуӧ, мый сувереннӧй Коми республика аслас армияӧн, таможняӧн да мукӧд государственнӧй учреждениеӧн, весиг Россиялы зарниӧн мынтысьӧм бӧрын, вермас лоны Кувейт кодьӧн, мирса озыр державаӧн.

Мӧд ног висьталӧны государственнӧй суверенитетлы паныд мунысьяс. Бартерыд нинӧмӧн ёнасӧ оз отсав, лыддьӧны найӧ. Коді дасьтӧ республикалы кадръяссӧ? Россия. Коді могмӧдӧ сійӧс материально-техническӧй ресурсъясӧн? Россия. Кодкиын машиностроениеыс да нефть переработайтӧмыс? Бара жӧ Россия киын...

Республикаын экономическӧй веныс пыр частӧджык вуджӧ политическӧйӧ. Зэв сьӧкыд вочавидзны юалӧм вылӧ, мый жӧ ӧні гӧгӧрвоны Коми республикаӧн суверенитет улын.

Со ӧти видзӧдлас, кодӧс висьталіс Усть-Усинскӧй сельсоветса председатель Лидия Хозяинова:

— Суверенитет — тайӧ кор оз российскӧй центр, а Сыктывкар решайтӧ, нуӧдны-ӧ газ миян сиктъясӧ, отсалӧ меным запгыны пес, кыпӧдны оланін.

— А колӧ-ӧ Комилы аслас армия? — юалі ме.

— Армия? Мый миянлы сыысь? — шензьыштіс Хозяинова.

Мӧд ногӧн гӧгӧрвоӧны республикалысь суверенитетсӧ коми движениеса ӧткымын веськӧдлысь. Найӧ — республикаса парламентын торъя коми палата лӧсьӧдӧм вӧсна, коми национальностя йӧзлы социальнӧй льготаяс сетӧм вӧсна (шуам, медводз сетны квартира, национальность серти индавны веськӧдлысьясӧн). Корӧны лӧсьӧдны кӧть нин оз армия, но ассьыныс кутшӧмкӧ гвардия. Тыдалӧ, еджыд «мерседес» да генерал Ду-

(Водзӧ 2 лист бокын.)

Газет дугдас петны

«Парма гор» газет эз нин ӧтчыд юӧртлы, мый рынок вылӧ вудкӧм медводз тӧдчас коми кыв вылын петысь газетъяс вылӧ. Тайӧс жӧ висьталӧма «Коми муса» коллективлӧн шыӧдчӧмын, коді петіс газетын кольӧм субботаӧ. Шуӧма, мый ковмас, гашкӧ, нуӧдны забастовка. «Парма горса» журналистъяс шуӧны, мый оз ков и забастовкаыс, газет вермас сідзи сувтны. Районса полиграфистъяс ӧлӧдлісны нин, мый матысса 2—3 лунас кӧ оз сетны 19 тысяча шайт (та мында сувтӧ газет вӧчӧмыс январын), дугдасны лэдзны газет. Редакциялӧн та мында сьӧмыс абу.

Тадзи медводз артмӧ республикаса правительстволӧн веськодьлун вӧсна, коді кыв вылас быттьӧ и дорйӧ коми печать, а збыль вылас нинӧм оз вӧч. Мӧдарӧ на, сійӧ кӧсйӧ ӧшӧдны районнӧй газет лэдзӧмсӧ сідз нин гӧлинник райбюджет вылӧ, народнӧй образование, культура, медицина тшӧт весьтӧ.

Бура гӧгӧрвоам да пыдди пуктам «Коми му» газетса журналистъяслысь майшасьӧмсӧ. На моз жӧ корам, медым дзик пыр республикаса правительство примитіс ӧнія кадӧ коми печатьӧс дорйӧм могысь мераяс.

«Парма гор» газетса коллектив.

ВЫЛЬТОРЪЯС

ТЭЫЕТАЙП ВЫВСЯЧЬ

БОНН

Вӧля вылӧ донъяс лэдзӧмыс, мый заводитіс Россияса правительство, вермас вайӧдны сэтчӧдз, мый киссяс и СНГ. Татшӧм кывкӧртӧд вӧчисны экономическӧй исследованиеяс нуӧдан Гамбургса институтысь экспертъяс. Экономикалӧн кыдзсюрӧ сӧвмигӧн реформаясыс ӧдваклӧ збыльмасны оз сӧмын Россияын, но и мукӧд республикаын, шуам, Украинаын либӧ Казахстанын.

ВАРШАВА

Абубсь правительственнӧй заказъяс. Оз вермыны мынтысьны Асыввылысь соседъяс. Та вӧсна Польшаын обороннӧй промышленность рӧзбритчан выйын нин. Польскӧй менеджерьяс, медым кӧть кыдзкӧ бырӧдны убыткасӧ, кодӧс вӧчисны обороннӧй промышленностьлы вӧвлӧм Сӧветскӧй Союзысь республикаяс, эз мынтысьны продукциясьыс, заводитісны экспортируйтны СНГ-ысь оружиесӧ да сырьёсӧ Рытыввылӧ.

ВАШИНГТОН

Сӧветскӧй Союз пыдди ӧні 15 асшӧр государство. А сідзкӧ, и вежсьӧмъяс лоины США-са иммиграционнӧй политикаын, юӧртіс «Вашингтон таймс» газет. Та дырйи ыстысис администрациялӧн официальнӧй представительяс вылӧ. Водзті США-ӧ локтан виза быд во босьтліс СССР-ысь 20 тысяча морт, беженецъясӧс артавтӧг. Ӧні жӧ та мындаыс вермас воны быд выль государствоысь, кодкӧд Соединённӧй Штатъяс лӧсьӧдасны дипломатическӧй йитӧдъяс. Дас вит вӧвлӧм сӧветскӧй республикаӧд татшӧм йитӧд лӧсьӧдӧм бӧрын Америкаӧ позяс локны 300 тысяча вӧвлӧм сӧветскӧй мортлы.

КӦР ЯЙ И КАМЫС

Поводдяыс быттьӧ босьтчылӧма нӧшта ӧтчыд тӧдмавны ижмаса кӧр видзысьяслысь сямысӧ да терпеньӧпысӧ. Ена нюжалiс ар, дыр эз кынмыны юяс, тыяс да нюръяс, мый вӧсна частӧ ковмыліс сулавны пӧскӧтшаяс вылын, кӧні эз шед тырмымӧн кӧрым. А мыйӧн медбӧрти кынмаліс, арся зэръяс бӧрын уналаын вӧлі йиньӧма му эжыс, бара сьӧкыд лоӧ кӧръяслы перйыны кӧрым. Дженьыда кӧ, уна стада видӧм кадӧ эз вермы ас кадӧ воӧдчыны сдайтан пунктъясӧ, сувтны тӧвся пӧскӧтина вылӧ.

Век жӧ, кутшӧм сьӧкыдлунъяс кӧть эз паныдасьлыны, тундраӧ ветлысь войтыр кызвыпнас ӧдӧлiтiсны найӧс. Ӧні, кыдзи шуласны, ставыс бӧрын. Окуневоса начкысян пунктӧ лоӧ иналӧма 7 тысяча кӧрӧс.

Кызь нёль стадаысь дассӧ первойысь тайӧ арӧ-тӧлӧ сдайтiсны Лая ю йылын, Серчей-ю пунктын, кытчӧдз Ижмасянь 300 километр гӧгӧр. Вӧчиснывосьтiсны тундра шӧрын тайӧ выль начкысян-шойччанінесӧ асьныс ижмасяис. Зiльӧмыс эз ло весьшӧрӧ: иналiгас вердасаджыкӧсь кӧръяс, а сiдзкӧ, содтӧд яй. Сиктъясӧ да каръясӧ вайӧны яйсӧ вертолётъясӧн да Ан-2 самолётъясӧн.

Кыдзи юӧртiс «Ижемскӧй» совхозысь кӧр видзан цеха начальник Митрофан Егорович Чупров, налӧн овмӧс сдайтӧма 12.600 кӧрӧс. Лоӧ мый вӧчны и вурсян цеха мастеръяслы, коді совхозлӧн жӧ Сизябек сиктын. Джын камыссӧ овмӧс босьтӧ аслыс. Заводитӧны вурны пинияс, мукӧд кӧмкот-кӧлуй да сувениръяс.

Но и та бӧрын на стадаысьи ӧні артавсьӧ 34.650 кӧр. Нӧшти ставӧн тӧвся пӧскӧтинаяс вылынӧсь. Кодъяслӧн пӧскӧтинаясыс йиньӧма, оз шед сэні кӧрым, сувталiсны вӧра тундраӧ.

Кӧр видзысьяс жӧ, кодъяс прӧстджыкӧсь, босьталiсны отпускъяс, ӧні шойччӧны гортаныс, медбӧрти аддзысьяны рӧдвужныскӧд, тӧдсаяскӧд, челядьныскӧд.

С. НЕФЕДОВ.

Ставыс дзугсяс миян олӧмын. Совхозъяс, «Мясомолпромса» предприятиеяс оз тӧдны, кытчӧ воштыны яй вый, сыр, нӧк, тырӧмаӧсь став складъяс, холодильникъяс. Сэк жӧ йӧзыс оз вермыны ньӧбны быд лунъя медся колана сёян-юан. Либерализация йӧзӧдӧм бӧрын вӧвлытӧма содiсны донъяс. Та дырйи медъёна «зiльӧ» промышленность. Быдтор вылӧ, мый лэдзӧны промышленнӧй предприятиеяс, воддза серти 10—40 нӧв кыпӧдiсны донъяссӧ. Такӧд тшӧтш и видз-му вӧдитысьяслӧн рӧскодыс содӧ лунысь-лун. Быть сэсся лоӧ и налы ыджыдджык донӧн жӧ вузавны асьныс продукциянысӧ. Но олӧмыс пыр водзӧ донсялӧ...

Кыдзи водзӧ овны да уджавны? Та йылысь ыджыд сёрни вӧлі республиканскӧй совещание-семинар вылын, кытчӧ чукӧртчылiсны совхозъясысь директоръяс, колхозъясысь председательяс, минсельхозпродӧн веськӧдлысьяс, видз-му овмӧсса специалистъяс, а сiдзкӧ переработайтысь промышленностьса да торговляса уджалысьяс да с. в. Сэні вӧлі примитӧма и Россияса да Коми ССР-са Верховнӧй Сӧветъяс, а сiдзкӧ республикаса олысьяс дорӧ шыӧдчӧмъяс.

Совещание-семинар вылын сёрни йылысь пасьыдджыка лоӧ юӧртӧма «Коми мулӧн» матысса номеръясысь ӧтиын.

Д. НАПАЛКОВЛӦН снимок вылын: совещание-семинарын участвуйтысьяс.

КОР ОЗ ВОНЫ ӦТИ КЫВЙӦ...

(Пом. Заводнтчӧ 1 лист бокын.)

даевлӧн славаыс оз сет лӧня овны коми движениеса ӧткымын «радикальнӧй» лидеръяслы.

Тыр государственнӧй суверенитет вӧсна сулалӧ и кодсюрӧ сӧветскӧй работникъяс пиысь, торйӧн нин вӧвлӧм партаппаратчикъяс. Ельцинлӧн решение вылӧ ӧбидитчӧмӧн, код серти вӧлі тупкӧма компартия, найӧ бура гӧгӧрвоӧны, мый суверенитет — сiйӧ куслытӧм бипурыс, коді вермас сотны быд российскӧй реформа. Верховнӧй Сӧветысь национальнӧй видзӧдласа депутатъяскӧд ӧтувтчӧмӧн найӧ лӧсьӧдiсны республикаса парламентын сэтчӧс председатель Юрий Спиридоновлы паныд ассьныс котыр. Национальнӧй йитӧдъясын Ю. Спиридонов муно шӧр визьӧд. Чайтӧ, мый республикаын оз ков сетны кутшӧмкӧ ыджыдджык правояс ӧти нациялы. Сы дор сулалӧны Коми республикаса войвыв каръясысь депутатъяс да олысьяс, кӧні абу этша рочӧн сёрнитысь йӧзыс.

— Ми коллялiм республикаын ассьным став олӧм да ог кӧсйӧй лоны беженецъясӧн, — шунены меным йӧз. А тайӧ быть лоас, власть бердӧ кӧ воасны националистъяс.

Воркута ӧлӧдiс, мый кыпгас кӧ комилӧн Россияысь петӧм йылысь вопрос, то сiйӧ ставнас вуджас РСФСР-лӧн юрисдикция улӧ. Сы дор сувтӧны и мукӧд районъясын рочӧн сёрнитысь йӧз. Татшӧм туйвизь босьтысьяслы воча коми движениеысь ӧткымын веськӧдлысь, грӧзитӧ мятежнӧй каръяслы паныд экономическӧй санкциясӧн да весиг «терактъясӧн».

ДЕРТ, коми движениеса веськӧдлысьясӧс позьӧ гӧгӧрвоны. Революцияӧдз республикаын 90 процент йӧзыс вӧлі коми, ӧні — сӧмын 23. Водзті йӧз олiсны медсясӧ вӧралӧм да чери кыйӧм помысь, а талун весиг гроздъясса олысьяслы оз позь кыйны чери. Промышленнӧй ведомствояс отсӧгӧн бырӧны кӧр видзан пӧскӧтинаяс, пыр лоӧ этшаджык йӧз, кодъяс тӧдӧны коми кыв. Киссьӧ национальнӧй культура. Но, кыдзи тшӧкыда овлӧ, лозунгъясыс, кодъяс чуксалӧны бӧр чужтыны коркӧясӧ, кольӧны сӧмын лозунгъясӧн.

А збыль олӧмыс сэтшӧм, мый коми кыв вылын петысь дзик ӧти газет, кодлӧн тиражыс 6 тысяча экземпляр, веськалiс сэтшӧм омӧль положеннеӧ, мый отсӧгла ковмис шыӧдчыны Министръяслӧн Сӧветӧ (сэні унджыкыс коми национальностя специалист). Но кӧсйысьӧмъясысь ӧтдор нинӧм эз босьт. И газетлы деньгасӧ сетiс роч предприниматель, «Комиагро» фирмаӧн веськӧдлысь Александр Зерюнов. Эз уна. Но стӧч тадзи этшаджыкъяссьыс и чукӧрмӧ общественнӧй мӧвп да артмӧ республикаын политическӧй олӧмыс.

Ковмис Коми Верховнӧй Сӧветса председательлы муны Москваӧ стӧч сiйӧ лунъясас, кор Сыктывкарын чукӧртчис коми народлӧн чрезвычайнӧй съезд, сiйӧс лыр жӧ мыжалiсны, мый Ю. Спиридонов оз пукты пыдди национальнӧй вопросъяссӧ, да грӧзитiсны, мый тайӧс сылы казьтыштасны 1992 воын президентскӧй бӧрйысьӧмъяс дырйи. И этшаӧн кӧсйисны тӧдны, мый Москваын сiйӧ решайтiс вопросъяс, кодъяс веськыда йитчӧмаӧсь коми суверенитет сӧвмӧдӧмкӧд.

Но кольӧм вося августын лоӧмторъяс торкисны республика суверенизируйтӧм кузя делӧсӧ. Август бӧрын автономиясӧс вӧлі дзикӧдз вештӧма выль межреспубликанскӧй соглашение дасьтан уджысь.

Талун абу на сёр, медым не лэдзны венсӧ республикаяс костын, Россия кӧ сетас Коми республикаса Верховнӧй Сӧветлы хозяйственнӧй да политическӧй правояслысь юкӧн. Мӧд ног водзджык либӧ сёрӧнджык вежӧра политикъясӧс тані вежасны «варышъяс». Сы йылысь, мый лоас сэки, позьӧ висьтавны нин талун, кыдзи тайӧ вӧлі Комиын ассьныс местнӧй кад пыртӧм бӧрын. Сизимдас во олiсны московскӧй кад серти. Сы серти вузасисны магазинъясын, лэбалiсны самолётъяс, уджалiсны предприятиеяс. И друг суверенной республика кӧсйис казьтыштны центрлы аслас правояс йылысь да примитiс постановление: вештыны Комиын часі стрелкаясӧ ӧти час вылӧ водзӧ.

Выль кад серти овны медводз пыксис Воркута. Сылысь примерӧ босьтiсны и войвывса мукӧд кар. А лунвыв районъясын, кӧні медсясӧ олӧны коми йӧз, чолӧмаліспы тайӧ решениесӧ. Татшӧм ногӧн, сӧмын ӧти час сувтӧдiс баррикадалӧн ӧтармӧдарас коми государственнӧй суверенитет дорйысьясӧс да сылы паныд сулалысьясӧс, роч кыв вылын сёрнитысь да коми йӧзӧс. Ещӧ на сьӧктӧдiс национальностьяс костын йитӧдъяссӧ.

Е. ШЕСТАКОВ,
Босьтӧма «Неделя» газетысь.

* * *

РЕДАКЦИЯСЯНЬ. Огӧ босьтчӧй дзоньнас донъявны Е. Шестаковлысь гижӧдсӧ. Сылы воча кыв, дерт, шуасны на миян лыддьысьысьяс, и коми войтырӧс сӧвмӧдан комитетса членъяс, мукӧд йӧз. Ӧд Коми республика да Россия костса йитӧдъясыс талун вӧрзьӧдӧны быд мортӧс. Кутшӧмӧсь найӧ лоӧны водзӧ вылӧ, та сайын и миян олӧм-вылӧмным.

Окота сувтлыны со мый вылӧ. Е. Шестаковлӧн гижӧдын казьтыштӧма коми кыв вылын петысь дзик ӧти газет йылысь, коді паныдасис пӧ сьӧкыдлунъяскӧд. Сёрнныс, дерт, «Коми му» газет йылысь. Веськыда кӧ висьтавны, эз сӧмын миян газетса журналистъяс шыӧдчыны отсӧгла Коми ССР-са Министръяслӧн Сӧветӧ, но и мукӧд коми газет-журнал вӧчысь-лэдзысьяс. Корим отсыштны рынокӧ вуджигӧн национальнӧй изданиеяслы, медым найӧ дзикӧдз эз усьны кок йывсьыс, водзӧ сӧвмисны-ёнмисны. Казьтыштiм тшӧтш и удждон содтӧм йылысь. Ӧд журналистъяслӧн ӧні́я удждоныс тырмӧ сӧмын сьӧд нянь да сакартӧм тшай вылӧ. Совминса веськӧдлысьяс, сэтысь жӧ национальнӧй вопросъяс да культура отделса уджалысьяс ёна эскӧдiсны коми газет-журналса редакторъясӧс, мый сосныс пуджӧмӧн отсаласны, весиг дасьтасны Совминлысь коми изданиеяс водзӧ сӧвмӧдӧм ради торъя постановление. Но колис нин кык тӧлысь, а больгӧмысь ӧтдор ми, коми журналистъяс, тайӧ постановление кузяыс стӧч воча кывсӧ эгӧ на кывлӧй. То минфин пӧ пыксьӧ (быттьӧ министрыс, Захаров ёрт, веськӧдлӧ республикаса правительство нас, а оз В. И. Худяев), то лыдпасъяс стӧчмӧдӧны, то постановление вынсьӧдӧмсӧ ӧти тӧлысьысь мӧдӧ чужъялӧны-вуджӧдӧны. Сӧмын абу гӧгӧрвоана, мый ради тайӧ ставыс вӧчьӧ, коді зiльӧ, медым коми газет-журналъяслӧн олӧм-вылӧмыс лоис иӧшта на сьӧкыдджык?

Мӧд кывйӧн кӧ, колана отсӧгыс Министръяслӧн Сӧветсянь, коді лоӧ миян медся вына да пыдди пуктана учредительӧн, эз ло. Со мый вӧсна «Коми му» газетса журналистъяс шыӧдчисны «Комиагро» фирмаса веськӧдлысь А. И. Зерюнов дорӧ. Сiйӧ эз кут пыксьыны, вичмӧдiс мыйтакӧ сьӧм коми газетлы. И таысь сылы ыджыд аттьӧ. Отсалiсны и Сыктывкарса горисполкомысь веськӧдлысьяс, столицаысь жӧ ЛДК-са коллектив, «Мылдин» акционернӧй обществоса войтыр. Сӧ пасибӧ налы, мый дорйисны коми газеттӧ ӧні́я сьӧкыд кадӧ. И ньӧти абу гӧгӧрвоана миянлы Совминса веськӧдлысьясӧн позицияыс, кор найӧ чӧв олӧны журналистъяслы январь 1-ӧд лунсянь выль удждонъяс индiгӧн. Ӧд газет-журнал лэдзысьясӧн сьӧмыс тырмас сӧмын сьӧд нянь вылӧ. Сэк жӧ министерствояса да ведомствояса шоныд креслӧясын пукалысь войтыр кульӧны сьӧмсӧ журналистъясысь кык-куим пӧв унджык. Тадзи кӧ водзӧ лоӧ, журналистъяслы быть ковмас думыштлыны воча кыв йылысь, а гашкӧ, нуӧдны забастовкаяс, не лэдзны водзӧ газет-журналъяс.

«Коми му» газетса войтыр шыӧдчӧны асланыс лыддьысьысьяс дорӧ, предприятиеясӧн, организацияясӧн, кооперативъясӧн веськӧдлысьяс дiнӧ да юӧртӧны, мый налы кӧ абу веськодь коми кыв вылын петысь газетлӧн аскна луныс, корам вичмӧдны миянлы лишалана сьӧм.

«Коми му» газетлӧн тшӧтыс татшӧм: 000363816, Сыктывкарбанк, МФО 138013.

Водзвыв аттьӧлам ставнытӧ, дона ёртъяс!

ЕГИПЕТӦ И ГРЕЦИЯӦ,

уна мукӧд странаӧ мӧдӧдӧ ЛДК

ассьыс тьӧс—плакасӧ

Сыктывкарысь ЛДК-са косьтысян да пакетируйтчан цехын уджалӧ комын сайӧ морт, кык сменаӧн. Тайӧ цехас кызвын уджсӧ автоматизируйтӧма, став оборудованиеыс импортнӧй, абу на важ, 10 во сайын сувтӧдлӧмаӧсь. Сэк жӧ став вӧчӧм шыломатериалыс мунӧ рубеж сайӧ — Египетӧ, Грецияӧ, Венгрияӧ да мукӧд странаӧ. Бура жӧ воӧ и удждоныс: декабрын шӧркодя босьтӧмаӧсь 1.600—1.800 шайтӧн, а таысь кындзи 13-ӧд удждоц — нӧшта 800 шайтӧн кымын. Дерт, сэсся татчӧ локтӧны и том йӧз, и арлыдаяс оз тэрмасьны пенсия вылӧ.

Оні́я сьӧкыд кадӧ, дерт, абу нин выв'т' уна та мындаыд. Но эмышт жӧ позялуныс ньӧбасьны магазинъясын сэні́ повзьӧдчысь доньяс дырйи. Сэсся и мыйсюрӧ вузалӧны ЛДК-ын уджалысьяслы сі́дз шуяна

бартер серти, бара жӧ ёна кивыв, лавкаясын и ӧні́ унатор абу да, весиг быд луи́ колана сёян-юаныс. Да и надея кутӧны йӧзыс, мый пыр водзӧ содысь доньяскӧд тшӧтш нажӧткаыс вочасӧн кызджык жӧ лоӧ, продукцияныс, кодӧс вӧчӧны, ӧдйӧ шасьӧ да.

Со оператор Ольга Попова во сайын на помалӧма средньӧй школа, велӧдчыштӧма курсъяс вылын и сулалӧ ниц конвейер дорын, кӧні́ сьӧрсьӧн-бӧрсьӧн исковтӧны пӧвъяс. Ружтӧны чепъяс, дзизгӧны пилаяс, дзуртӧны быд сикас механизмъяс... Оператор-бракеръяс пукалӧны стеклӧысь будкаын гырысь креслӧясын да личкалӧны кнопкаяс: быд пӧвйӧ пасйӧны сорт, а сэсся автоматъяс разӧдӧны да тэчӧны тьӧс-плакасӧ ӧти чукӧрӧ.

Бракер Елизавета Ивановна Макарова (снимок вылын медводзас) висьталӧ, мый уджыс налӧн зэв кыв кутаа. Лунтырнад син висьмытӧдз лоӧ дзоргъны продукция бӧрся. 23 во сайӧ уджалӧ бракерӧн ЛДК-ын и, дерт, тӧдӧ нин тӧлкесӧ. Оз этшаджык уджав тані́ и цеха начальник Анна Васильевна Попова. Сылӧн' тӧждыс ӧти — оз тырмы вӧр, а колӧ кыдзкӧ сетны йӧзыслы уджда сыысь уждон. Со тай орчча первой цехын кык вежон кежлӧ «вӧтлӧмаӧсь» ӧти сменасӧ отпускӧ. Тайӧ жӧ виччысьӧ и Анна Васильевналысь цехсӧ. Сменаса мастер Виктор Николаевич Сивков элясьӧ лесопунктъяс вылӧ, регыд пӧ вӧртӧг миянӧс колясны.

СНИМОКЪЯС ВЫЛЫН: цеха начальник А. В. Попова; оператор Ольга Попова; оператор-бракеръяс Е. И. Макарова, Н. П. Павозкова, Г. И. Макарова.

Снимокъяс Д. Напалковлӧн.

Эм мый йылысь казьтывны

ПОМОСДІНЫН быдӧн тӧдӧ педагогическӧй уджвывса ветеран И. В. Игнатовӧс. Важӧн нин пенсионер. 1932 воын 16 арӧсӧн сі́йӧ пыралӧма велӧдчыны Сыктывкарса педтехникумӧ. 1935 воын помалӧма техникумсӧ, начальнӧй классъясса том учительӧс мӧдӧдмаӧсь Ручса семилетньӧй школаӧ. Но ковмис Иона Васильевичлы велӧдны гырысьджык челядьӧс, нуӧдны рисование, черчение, география, ботаника урокъяс. Сы вӧсна,

ВОЯС ДА ЙӦЗ

мый эз вӧвны на кузя специалистъясыс, быдлаын сі́йӧ кадас вӧлі́ наӧн зэв дзескыд. Ручын куим во уджалӧм бӧрын ӧти во велӧдіс Помӧсдінын, а сэсся сі́йӧс индісны Усть-Куломскӧй роноса инспекторӧн.

Но сэні́ регыд и уджаліс. 1939 воын И. В. Игнатовӧс босьтісны армияӧ. Нуисны Дальньӧй Востокса Уссурийск карӧ, лоис стрелковӧй полкын связистӧн. Связь ротааныс и дзоньнас частяс Комисьыд унаӧи служитлӧмаӧсь. Полковӧй клубын начальникӧн вӧлӧма Иван Аврамов, кодӧ бӧрын лоис зэв нималысь артистӧн, режиссёрӧн. Иона Игнатов шыр сыкӧд ёртасьӧма сэні́. Кык том морт окотапырысь варовитлӧмаӧсь чужан кыв вылын, сьывлӧмаӧсь комиӧн.

Великӧй Отечественнӧй война чӧж тайӧ полкыс да уна мукӧд часть сулалісны Дальньӧй Востокын. Сы вӧсна, мый век ковмис повны милитаристскӧй Япониялӧн миян страна вылӧ уськӧдчӧмысь. 1945 вося ноябрын И. В. Игнатовӧс лэдзӧмаӧсь армияысь, декабрь помын сі́йӧ воӧма гортас. Сэксянь 1976 воын пенсия вылӧ петтӧдзыс водзӧ уджалӧма Помоздинскӧй средньӧй школаын, велӧдӧма география, уна тысяча челядьлы тӧдӧмлунъяс сетіс. Котыртлӧма школьникъяскӧд краеведческӧй кружок, музей, кытчӧ пыравлӧмаӧсь Помӧсдінӧ волігӧн коми литератураса, наукаса тӧдчана йӧз. Шуам, филологияса доктор, профессор В. И. Лыткин (Илля Вась), нималысь этнограф Л. С. Грибова.

Историческӧй документъяс вылӧ мыджсьӧмӧн Иона Васильевич гижлӧма Помӧсдінлысь летопись, но вошлӧмаӧсь, а ки помысь аслас гижӧдыс эм на. Коркӧ ӧтчыд аддзылӧма войын енэжысь метеорит усьӧм, кодӧс тай йӧз костын шуӧны му вылӧ кодзув усьӧмӧн. Школьникъяскӧд сэсся сиктсянь 5 кымын километр сайысь аддзылӧмаӧсь тӧдтӧм из да эскылӧмаӧсь, мый тайӧ пӧ метеоритыд и эм. Кырӧдӧм Эжва берегысь сюрӧма ёна важӧн овлӧм коми йӧзлӧн гортса кӧлуй коляс — сёй гырнич торъяс, ньӧв йывъяс. Став аддзылӧмтор йывсьыс юӧртлӧма Коми филиалса учёнӧйяслы, сэтысь волӧма весиг экспедиция, тӧдса вӧлӧм сэтчӧс ӧткымын археологкӧд. Помӧсдінса попъяслысь династияссӧ туявлігӧн медводз тӧдмавлӧма зэв интересньӧй лоӧмтор. Коркӧ татчӧс приходын служитлӧма став коми войтырлы дона Иван Куратовлӧн вокыс Степан Алексеевич Куратов. Вичкоса служительыс жӧ пӧ вайлӧмаӧсь сиктас 1860 воясын и медводдза картупель, вӧлӧмаӧсь уна тӧдысь, кужысь йӧзӧн. А вот ӧні́ школаын омӧля мунӧ краеведческӧй уджыс, ньӧжйӧ содӧны экспонатъяс музейын, ачыс шоча жӧ сэтчӧ волывлӧ.

Помӧсдінса шӧр школаын пыр вӧвлі́ и ӧні́ уджалӧ бур. водзмӧстчысь педагогическӧй коллектив. Коми пединститутса физико-математическӧй факультет бӧрын сизимдасӧд воис заводитчӧмсянь сэні́ жӧ велӧдӧны челядьӧс И. В. Игнатовлӧн пиыс Николай Ионович Нина Степановна гӧтырыскӧд. А босьтны кӧ Иона Васильевичлӧн рӧдыс вӧвлӧм и ӧні́ уджалысь став учительсӧ, налӧн ӧтувъя педагогическӧй стажыс чукӧрмӧ 200 вӧсыс унджык. Мамладорсяньыс сылы доӧ воча вокӧн некымын во сайын кувсьылӧм учёнӧй-этнограф да композитор Прометей Ионович Чисталев. А сі́йӧ, кыдзи ми тӧдам, вӧлі́ нималана гижысь Вениамин Тимофеевич Чисталевлӧн (Тима Веньлӧн) племянникӧн. И. В. Игнатов гӧрдитчӧмпырысь висьталӧ сы йылысь, мый Помӧсдінысь петісны тӧдчана учёнӧйяс, культураса уджалысьяс, эмӧсь артистъяс, журналистъяс.

Сиктса олысьяс оз вунӧдны ассьыныс вужъяссӧ, историясӧ, праздникъяс дырйи цуктывлӧны Домна Каликовалӧн обелиск дорӧ венок. Ачыс пӧрысь учитель бура помнитӧ педтехникумын велӧдчан воясӧ, казьтылӧ радейтана преподавательяссӧ. А сі́дзжӧ 1935 воын техникумын вӧвлӧм митингъяс, кодъяс дырйи янӧдісны, (ӧні́ тӧдам, нинӧм абусьыс) «троцкистъясӧс», «националистъясӧс». Кыдзи Ручын уджалігӧн котыртлі́с струннӧй оркестр, кӧні́ бура ворсіс балалайкаӧн, гитараӧн сылӧн велӧдчысьясысь ӧти Николай Ракин. Николай Александрович ачыс нин вель важӧн пенсия вылын, олӧ Сыктывкарын. Сі́йӧ и чуйдіс кежавны радейтана учитель дорас. Ме кӧсйыси сылы да пыралі Иона Васильевич ордӧ Помӧсдінӧ ветлігӧн, педагог-ветеранкӧд сёрнитьсьи чужисны тайӧ пасйӧдъясыс.

А. БЕЛЫХ.

Усть-Куломскӧй р.

Коді кылас майшасьӧмнымӧс?

«Коми мулӧн» кольӧм вося бӧръя номерысь лыдди «Юрнымӧс ӧшӧдны оз ков» гижӧд. Кыдзи Коми ССР-ысь Министръяс Сӧветса председатель В. И. Худяев волӧма тіян редакцияӧ. Мый сійӧ висьталӧма республикаса народнӧй овмӧсын делӧяс да йӧзлӧн олӧм йылысь. Тайӧ гижӧднас тӧдмасьӧм бӧрын телепит лоі петкӧдлыны, кутшӧм лёк миян правительствоӧн социально-экономическӧй политикаыс. Пыр жӧ босьті бумага да ручка, мед вайӧдны та йылысь ассьым мӧвпъясӧс, мӧдӧдны тіян газетӧ.

А заводитны кӧсъя Совминса пред вылӧ шензьӧмсянь. Мыйла Вячеслав Иванович сэтшӧма майшасьӧ, мый Коми ССР-ын этшаджык кутісны перйыны из шом, нефть, газ? Мед центральнӧй министерствояс да ведомствояс ӧдйӧджык нуасны донтӧм донысь миянлысь мупытшкӧсса став озырлун? Пычкасны ставсӧ и Комыд, кыдз шуласны, кольӧ куш да вильыд? Найӧ ӧд ӧнӧдз мияӧс сӧмын сы вӧсна неуна и пыдди пуктӧны, мый эм на тані тырмымӧн уна пӧлӧс бур сырьё. А кор тайӧ йӧртӧдыс тыртӧммас, колясны мияӧс тшыгъявны да корысявны.

Вӧр йылысь сёрнитігӧн Коми ССР-са премьер-министр шуӧ, мый иностраннӧй фирмаяс пӧ отсаласны мияӧлы лэптыны пу переработайтан уна нчӧт да шӧркодь предприятие. Ме думайта, мый тані ставсӧ позьӧ кыпӧдны ас вынӧн, рубежсайса дядьӧясыд ӧд «аттьӧ» вылӧ нинӧм оз вӧчны, весиг жель оз бергӧдны. Ковмас мынтысьны валютаӧн либӧ бара жӧ донтӧм донысь сетны сійӧ жӧ вӧрсӧ, тьӧсплака. А мыйла колӧ выльмӧдны Сыктывкарскӧй лесопромышленнӧй комплекс, кор ӧні уджалысь ЛПК-сьыс пӧстӧй йӧзлы некутшӧм выгӧда абу, ставыс зэв уна пӧв донсялӧс. Татшӧм дона олӧмнад нинӧм миянлы и выль шахтаяссьыс, кор уджыс некӧн прамӧя оз мун. Ставӧн велалісны уджавны сӧмын бумага вылын, больгыны телевизор да радио пыр, а збыльысьсӧ весьшӧрӧ кадсӧ коллялӧны.

Сёрнитны кӧ водзӧ болгаракӧд ӧтув вӧр лэдзӧм йылысь, некутшӧма падъявтӧг колӧ ӧткажитчыны накӧд «сватайтчӧмысь». Коми войтырыдлы тайӧ договорсьыд нинӧм оз вичмы, болгарскӧй «дублёнкаястӧ» гырысь йӧз сӧмын новлӧны. Код тӧдас корсянь нин эз вайлыны весиг помидор. Колӧ вӧртӧ заптыны аслыным, а оз кыськӧ воысьяслӧн вынӧн.

Либӧ видзӧдлам оланін приватизируйтӧм, кодӧс збыльмӧдігӧн став выгӧдаыс лоӧ карса олысьяслы. Найӧ ӧнӧдз босьтӧны нажӧвиттӧм удждон да кокина вештысясны лишнӧй квадратнӧй метръясысь, на киын лоӧны бур квартираяс. Сиктса войтыр жӧ сідзи и колясны овны сісь керкаясаныс. А мед эськӧ ставлы ӧткодя приватизациыс нимис, деревняса олысьяслы колӧ мыпытсьны сы мындатӧ сьӧмӧн.

Ӧні унаӧн дугдісны эскыны совхозъяслы, а надейтчӧны чужысь фермеръяс вылӧ, кодъяс пӧ быттьӧ мияӧс пӧттӧдз вердасны. Но найӧ ӧд озырмасны да сиктса став мукӧд йӧзтӧ и тӧднысӧ оз окотитны. Ме думысь, бурджык эськӧ лӧсьӧдны видз-му овмӧс артельяс, мед быд сиктын да гроздын бӧр лоис торъя колхоз. И мед быд морт бӧр заводитіс уджавны сьӧлӧмсяньыс, кыдзи мырсьыліс-ны война дырйи да сыӧдз и бӧртыс. Да медым ӧнія серти ёна унджык лоис видзму овмӧсын уджалысьыд, а эз сӧмын завод-фабрикаын да кооперативын. Кызвын йӧзыс ӧд карӧ пышйисны да та вӧсна быд во совхозъясын лым улӧ веськалӧ ытшкытӧм турун, идравтӧм картупель да капуста. Сиктӧ лэдзим ен милӧсть вылӧ да быд во сэні эжсьӧ зэв уна гектар му, баддьӧн да понӧльӧн тырӧ ытшкывтӧм видз. Тшӧтш и сы понда, мый деньгасӧ мынтӧны быд тӧлысь торъя уджысь — гӧрӧмысь, кӧдзӧмысь, кӧрым заптӧмысь да с. в. А колӧ эськӧ сы серти, мыйта да кутшӧм продукция сетас овмӧс, отделение, бригада.

Со сэсся и артмӧ, мый кужтӧг кӧзяйствуйтігӧн сёянюан тырмытӧмысь ыстысям лёк поводдя вылӧ, а мыжа-

Партийно - бюрократическӧй администрациялӧн ыджыдалігӧн артмӧм нелючкыс ӧні тырыс олӧмас да тайӧ торйӧн нин майшӧдлӧ пенсионеръясӧс. Миян Пальын зэв уна во нин абу пекарня да сельполӧн корӧм серти няньсӧ ваялӧны Сыктывкарысь. Локтам лавка дорӧ рытнас 4 час гӧгӧр, воссигкежлас, да виччысям вузасьысьяскӧд тшӧтш муккӧддырйыс «Хлеб» гижӧда автофургонсӧ матӧ пӧдлассян гӧгӧрӧдзыс. Овлӧ, оз и вайлыны да тыртӧг бӧр лоӧ мунны гортӧ, мед асывнас бара локны магазинӧ 10 час кежлӧ. Оз кӧ вермыны карсяньыс могмӧдны сиктса войтырӧс нянь-нас, мыйла нӧ либӧ кӧть пызьсӧ миянлы унджык оз вузавны? Ми вок пенсионеркаяслӧн ӧд эм на роч пачыд и нянь шомӧсыд, мамъяссянь пӧжасьны велӧдчылӧм сямсӧ эг на вунӧдӧй. Кыдзи нянь шомтӧ кӧтны да суктыны, кыдзи пӧжавны тупӧсь и кӧвдум, пирӧг и шаньга. А лунтыр сулавны лавкаын кадыс абу, сы вӧсна мый гортын и керка гӧгӧрын уджыс юр вывтыр. Лунтыр лоӧ педзны кок йылын, пуксьывнытӧ он эшты, магазинад сулалігӧн гортса нок вӧснаыд жӧ пыр сьӧлӧмыд майыштӧ.

Олам ас керкаын пӧрысь мамкӧд, сылы 93 арӧс, ме нин сизимдасланьматысма. Асьным ог нин вермӧй пес нӧй телефон, и миян керкадорса сюръяыс вӧлі ёна нин пӧлыньтчӧма. Кольӧм арнас ӧтчыд, кор ачым эг вӧв гортын, сійӧ дзикӧдз пӧрӧма, да телефоннӧй проводыс усьӧма электропровод вылӧ. Кык электрическӧй провод ӧтлаасьӧмсьыс чарбн кодь ыпнитлӧма да гымыштӧма, пӧрысь мам весьӧпӧртӧдзыс новзьӧма. Менам локтӧм бӧрын сійӧ бӧрдӧм сорӧн кутіс висьтавлыны, мыйкӧ пӧ миян керка дорын, тыдалӧ, взорвитчис. Чукӧстлі соседӧс отсыштны, мися, вай кӧть электрическӧй проводсьыс телефоннӧйсӧ торйӧдам, веськӧдыштам сюръясӧ. Тайӧ замыкание дырйыс сотчӧма телефоннӧй аппаратлӧн пытшкӧсыс, ковмис сдайтлыны ремонтӧ. Сэні эськӧ кыдзкӧ-мыйкӧ лӧсьӧдӧмаӧсь, но январь 5 лунсянь бара оз уджав, нинӧм оз кыв. Со тадзи и олам ми, сиктса йӧзыд, пенсионеръясыд, но кодлы ӧні, чорыд рынок йитӧдъяс гӧрдзасигӧн, мияӧдз делӧ?..

* * *

Тӧдмӧді аслам гижӧдӧн да кырымӧдіі улысас кызь сайӧ мортӧс. Ёна унджыкӧн эськӧ кӧть кырымасисны, но ылӧдзсӧ ветлӧдлыны меным сьӧкыд нин. Тіян видзӧдлас серти, быттьӧ артмис кӧ гижӧдыс, кора йӧзӧдны газетаныд да мед эськӧ мыйӧнкӧ отсаласны миянлы.

З. ПРОКУШЕВА.
Сыктывдинскӧй р.

АВТОМАТӦН ЛИБӦ ПУЛЕМЁТӦН

ТАМБОВ. Ӧні миян преступностьыс сы мында жо, мыйта вӧлі 1918 воын. Татшӧм кывкӧртӧд вӧчис «Тамбовская жизнь» газет. И весиг уджык на, вермас содтыны лыддьысьысь. Революция бӧрын кӧ Тамбовса уголовно-розыскнӧй бюроӧ быд тӧлысь вӧлі карын преступлениеяс йылысь сӧ шыӧдчӧм, то кольӧм во сӧмын ӧти луно — декабрь 30 луно — правосӧ тані вӧлі торкалӧма нелямын витысь.

Колӧ шуны, ӧнія преступникьяс ёна ядысьтомджыкӧсь. Сӧмын ӧти Выль вося войӧ вӧлі вийӧма кык мортӧс, грабитӧма квайтӧс, сы мындаоас жӧ чорыда нӧйтӧма, мыйысь кыкыс кувсис. И збыльысь буракӧ, корсюрӧ йӧзыс дугдӧны гӧгорвоны, мый найӧ йӧз, а абу зверъяс, пасйӧ газет.

КЕМЕРОВО. «Автоматӧн либӧ пулемётӧн меным эськӧ вӧлі кокниджык овны да уджавны», — шуис Кузбасса фермеръясысь ӧти, коді эз скотит висьтавны ассьыс нимсӧ. Донъяс кыпӧдӧм бӧрын татчӧс фермеръяслӧн овмӧсъяс вылӧ кутісны усьласьны кортӧм гӧстьяс, гусявлыны скӧтӧс да гортса лэбачьясӧс. Грабитель-рэкетиръяс вӧдитчӧны оз пӧльяслӧн кодь ружьелсӧн, а ӧнія оружиеӧн. Кывсьӧ, вермасны пӧ сетны фермеръяслы «спокой», бӧръяясыс кӧ кутасны мынтыны налы быд тӧлысь 5 тысяча шайтӧдз.

Сиктса йӧзлӧн, дерт, абу та мында сьӧмыс. Та вӧсна найӧ шуисны асьныс асьнысӧ дорйыны. А медым ставыс вӧлі закон серти, шыӧдчисны крестьянскӧй овмӧсъяслӧн местнӧй союзӧ да корисны лыддьыны найӧс вневедомственнӧй охранаын уджалысьясӧн либӧ сетны фермеръяслы право ньӧбны да видзны орданыс оружие.

(ТАСС).

ОЛӦМЫДЛӦН ПЫДӦСЫС ОЗ ТЫДАВ... (ТАСС-лӧн фотохроника).

ГАЗЕТЛӦН ПОШТА КУДИЫСЬ

Сӧмын ӧтвылысь бурмӧдам

Ми огӧ вермӧй тыртны лавка джаджъяс сёян-юанӧн сы вӧсна, мый бура уджавны некод оз кӧсйы. Быттьӧкӧ вӧлӧгаыс ачыс снэжсянь усьӧ...

Ме думысь, Коми республикаын тырмымӧн виддзыс да муыс, медым пызан вылын вӧлі град выв пуктас, картупель, яй, йӧв, нӧк... Сӧмын колӧ сяммыны видзны вӧлӧгасӧ кузтӧвся кадӧ. Дерт жӧ, колӧ отсавны совхозъяслы кыпӧдны пуктас видзанінъяс, яй переработайтан, калбас вӧчан, тшыпӧдчан цехъяс... Мед эськӧ каръяса гырысь предприятиеяс, шуам, юксьыштісны тьӧсплакаӧн, шиперӧн, цементӧн, муккӧдторйӧн. Корсюрӧ, гашкӧ, ыстыліс-ны асьныс рабочӧйяссӧ, кодъяс стрӧитісны выль стрӧйбаяс либӧ важсӧ дзоньталісны. Ӧд ӧнія сиктын оз тырмы верстьӧ йӧзыс. Тані медясӧ олӧны пӧч-пӧльяс.

Сэсся, тыдалӧ, этшаджык колӧ индавны, мый, кор да кӧні колӧ вӧчны сиктсаяслы. Найӧ асьныс бура тӧдӧны, кор колӧ гӧрны, кӧдзны либӧ турун ытшкыны. Жаль, но совхозса веськӧдлысьясӧс тшӧкыдджыка вайлӧны бокыс. Лыддя, быд овмӧсыс позьӧ аддзыны тӧлка, водзӧ мӧвпалысь юралысьӧс. Сэки эськӧ войтырыс бурджыка уджалісны.

Тырмас нин юкны йӧзсӧ карсяс да сиктсаяс вылӧ, вензьыны, кодлӧн ыджыдджык кыв кутӧмыс. Ставӧн вӧчӧны ассьныс, но колана удж. Чайта, сӧмын ӧтвылысь ми вермам бурмӧдны олӧмсӧ.

Ю. САВИНА.

КУЛЬТУРА АЛИ КИКУРӦДАСЬӦМ

Тӧдмаси Коми республиканскӧй музыкальнӧй театрлӧн январь тӧлысся репертуарӧн да ёна и дӧзми. Мый петкӧдлывлӧсны кызь во сайын, сійӧс и бӧрдз. Шуам, сійӧ жӧ «Летучая мышь», «Цыганский барон», «Щелкунчик», «Сильва» да мукӧд. Оти тӧдса артист меным неважӧн шунс: «Ме быд спектакльын ворса: вежӧрті тайӧс мӧд ног. Кыдзи нӧ оз сьыв да йӧкты, кор нэм чӧжыс век ӧтиторсӧ гындӧ. Тайӧ нин висьталӧ сы йылысь, мый театрлӧн репертуарыс оз и вежсьыв. Ог нин шуӧй сы йылысь, мед коркӧ музыкальнӧй театр сувтӧдіс коми спектакль. Вит во сайын ме буретш музыкальнӧй театрыслы гижи «Йӧр» («Огород») оперетта сямаӧс. Сэні и сьылӧмыс, и тешитчӧмыс тырмымӧн, но ӧнія вежласян кадыс да олӧм вылас быд лун выль синъясӧн видзӧдлӧм вӧснаыс лоис сійӧс кӧкъямысысь лӧсьӧдлыны, сэсся тай водзӧ видзӧдлӧмнас эськӧ и сувті жӧ ӧти тшупӧдӧ. Композитор С. Носков гижис музыка, Коми ССР-са культура министерство вӧчис миянкӧд договор, кыдз шуласны, ньӧбис спектакльсӧ, уна сюрс шайт вештіс, но.. Спектакльыс ӧнӧдз пуктытӧм и ӧдвакӧ коркӧ сійӧс пуктыласны. Помкаыс пӧ сыын, мый некодлы ворсны да сьывны коминас. Со ӧд кытчӧдз воим, ставӧн рочмим. Кутшӧм нӧ та бӧрын вермас лоны сёрни коми кыв да культура сӧвмӧдӧм йылысь? Но тані эм на и мӧд помка: а мыйла колӧ музтеатрса веськӧдлысьяслы, а сідзкӧ и артистъяслы ку пытшкӧсьыныс петны уджавны выль спектакльяс вылын. И сідзи лӧсьыда овсьӧ. Нӧзыс кӧть театрас прамӧясӧ оз волывлыны, а удждонсӧ тай век на мынтӧны артистъясыслы. Со и гындӧны ӧти и сійӧ жӧ «Сильвасӧ» да «Цыганский баронсӧ». Ме тай шулі нин, мый и миянлы мынтысьсяны пуктытӧм опереттасьыс. Оні ӧд быдторйыс мынтысьӧны. Со, шуам, депутатъяс, ни ӧти закон оз вермыны тойыштны, сӧмын бызгӧны, а сьӧмыс налы зэв кыза локтӧ. И быдлаын тадзи, коді бура уджавліс, сылы век этша вештысьлісны, а сэсся сійӧ мортыс дӧзмис жӧ да дугдіс уджавнысӧ. Ӧтияс пышъялісны кооперативъясӧ, мӧдъяс — вузасьӧмӧ уськӧдчисны. Матыса лунъясӧ татшӧмтор аддзылі Сыктывкарса рынокысь: сулалӧ рынокӧ пыранінын коми тьӧтӧ да лунвылын быдтӧм лимонъясӧн вузасьӧ. Матыстчис сы дінӧ олӧма жӧ нин коми ань, юалӧ:

— Дона-ӧ нӧ лимоныд?

— 15 шайт.

— Магазинысь ньӧбӧмсӧ вылысь вузавлан? — пузис нывбабаыд.

— Меным тайӧс армянин-патеранті тшӧктіс вузавны,— дӧзмыштӧмӧн нин вочавидзӧ тьӧтӧ.

— А тэныд, коми мортлы, абу яндзим йӧзсӧ бӧбйӧдлыны? — эз лэдзчысь нывбаба.

— А ме нӧ верма овны 200 шайта пенсия вылас...

Вот татшӧм сёрни вӧлі. И ме думыштіі: да ми, коми войтыр, со ӧд кытчӧдз воим. Некутшӧм асланым гордость эз ло, вермам ставсӧ вузавны. Эг ӧмӧй ми тадзи жӧ ассьыным кывнымӧс и культуранымӧс вузалӧй? Шуасны кӧ музтеатрса артистъяслы, мый колӧ пуктыны китайскӧй спектакль, ме сиг главнӧй рольяссӧ, и тэ кӧть менӧ вой шӧрын чуксав, некутшӧм репетируйттӧг сьыла и йӧкта». Шунс, дерт, ошйысьӧм могысь, но ме вежӧрті тайӧс мӧд ног. Кыдзи нӧ оз сьыв да йӧкты, кор нэм чӧжыс век ӧтиторсӧ гындӧ. Тайӧ нин висьталӧ сы йылысь, мый театрлӧн репертуарыс оз и вежсьыв. Ог нин шуӧй сы йылысь, мед коркӧ музыкальнӧй театр сувтӧдіс коми спектакль. Вит во сайын ме буретш музыкальнӧй театрыслы гижи «Йӧр» («Огород») оперетта сямаӧс. Сэні и сьылӧмыс, и тешитчӧмыс тырмымӧн, но ӧнія вежласян кадыс да олӧм вылас быд лун выль синъясӧн видзӧдлӧм вӧснаыс лоис сійӧс кӧкъямысысь лӧсьӧдлыны, сэсся тай водзӧ видзӧдлӧмнас эськӧ и сувті жӧ ӧти тшупӧдӧ. Композитор С. Носков гижис музыка, Коми ССР-са культура министерство вӧчис миянкӧд договор, кыдз шуласны, ньӧбис спектакльсӧ, уна сюрс шайт вештіс, но.. Спектакльыс ӧнӧдз пуктытӧм и ӧдвакӧ коркӧ сійӧс пуктыласны. Помкаыс пӧ сыын, мый некодлы ворсны да сьывны коминас. Со ӧд кытчӧдз воим, ставӧн рочмим. Кутшӧм нӧ та бӧрын вермас лоны сёрни коми кыв да культура сӧвмӧдӧм йылысь? Но тані эм на и мӧд помка: а мыйла колӧ музтеатрса веськӧдлысьяслы, а сідзкӧ и артистъяслы ку пытшкӧсьыныс петны уджавны выль спектакльяс вылын. И сідзи лӧсьыда овсьӧ. Нӧзыс кӧть театрас прамӧясӧ оз волывлыны, а удждонсӧ тай век на мынтӧны артистъяслы. Со и гындӧны ӧти и сійӧ жӧ «Сильвасӧ» да «Цыганский баронсӧ». Ме тай шулі нин, мый и миянлы мынтысьсяны пуктытӧм опереттасьыс. Оні ӧд быдторйыс мынтысьӧны. Со, шуам, депутатъяс, ни ӧти закон оз вермыны тойыштны, сӧмын бызгӧны, а сьӧмыс налы зэв кыза локтӧ. И быдлаын тадзи, коді бура уджавліс, сылы век этша вештысьлісны, а сэсся сійӧ мортыс дӧзмис жӧ да дугдіс уджавнысӧ. Ӧтияс пышъялісны кооперативъясӧ, мӧдъяс — вузасьӧмӧ уськӧдчисны. Матыса лунъясӧ татшӧмтор аддзылі Сыктывкарса рынокысь: сулалӧ рынокӧ пыранінын коми тьӧтӧ да лунвылын быдтӧм лимонъясӧн вузасьӧ. Матыстчис сы дінӧ олӧма жӧ нин коми ань, юалӧ:

— Дона-ӧ нӧ лимоныд?

— 15 шайт.

— Магазинысь ньӧбӧмсӧ вылысь вузавлан? — пузис нывбабаыд.

— Меным тайӧс армянин-патеранті тшӧктіс вузавны,— дӧзмыштӧмӧн нин вочавидзӧ тьӧтӧ.

— А тэныд, коми мортлы, абу яндзим йӧзсӧ бӧбйӧдлыны? — эз лэдзчысь нывбаба.

— А ме нӧ верма овны 200 шайта пенсия вылас...

Вот татшӧм сёрни вӧлі. И ме думыштіі: да ми, коми войтыр, со ӧд кытчӧдз воим. Некутшӧм асланым гордость эз ло, вермам ставсӧ вузавны. Эг ӧмӧй ми тадзи жӧ ассьыным кывнымӧс и культуранымӧс вузалӧй? Шуасны кӧ музтеатрса артистъяслы, мый колӧ пуктыны китайскӧй спектакль, ме

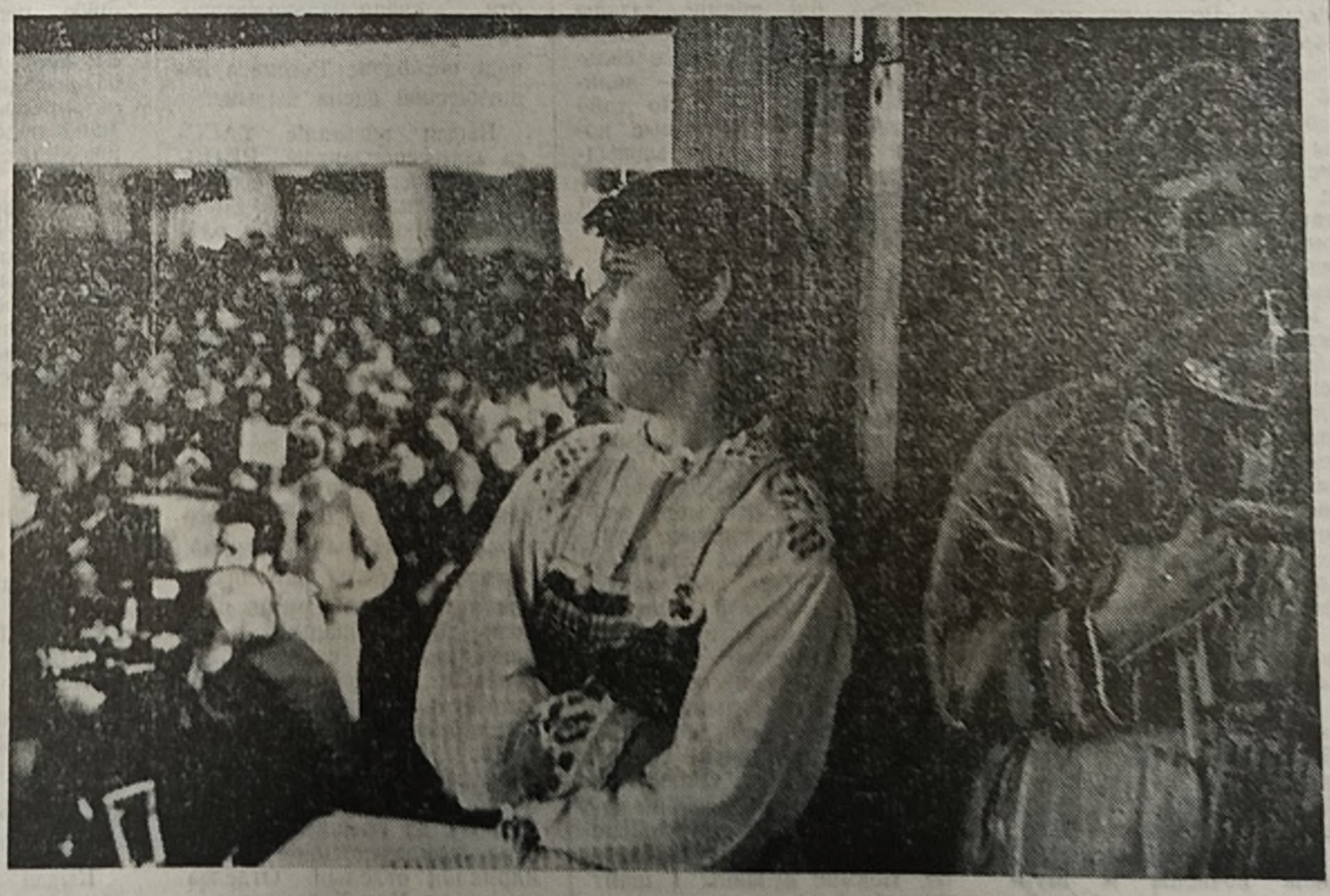

ТЕАТР ДА ВИДЗӦДЫСЬ. Снимокъяс В. Алексеевлӧн.

йылысь мынтысьӧны. Со, шуам, депутатъяс, ни ӧти закон оз вермыны тойыштны, сӧмын бызгӧны, а сьӧмыс налы зэв кыза локтӧ. И быдлаын тадзи, коді бура уджавліс, сылы век этша вештысьлісны, а сэсся сійӧ мортыс дӧзмис жӧ да дугдіс уджавнысӧ. Ӧтияс пышъялісны кооперативъясӧ, мӧдъяс — вузасьӧмӧ уськӧдчисны. Матыса лунъясӧ татшӧмтор аддзылі Сыктывкарса рынокысь: сулалӧ рынокӧ пыранінын коми тьӧтӧ да лунвылын быдтӧм лимонъясӧн вузасьӧ. Матыстчис сы дінӧ олӧма жӧ нин коми ань, юалӧ:

— Дона-ӧ нӧ лимоныд?

— 15 шайт.

— Магазинысь ньӧбӧмсӧ вылысь вузавлан? — пузис нывбабаыд.

— Меным тайӧс армянин-патеранті тшӧктіс вузавны,— дӧзмыштӧмӧн нин вочавидзӧ тьӧтӧ.

— А тэныд, коми мортлы, абу яндзим йӧзсӧ бӧбйӧдлыны? — эз лэдзчысь нывбаба.

— А ме нӧ верма овны 200 шайта пенсия вылас...

Вот татшӧм сёрни вӧлі. И ме думыштіі: да ми, коми войтыр, со ӧд кытчӧдз воим. Некутшӧм асланым гордость эз ло, вермам ставсӧ вузавны. Эг ӧмӧй ми тадзи жӧ ассьыным кывнымӧс и культуранымӧс вузалӧй? Шуасны кӧ музтеатрса артистъяслы, мый колӧ пуктыны китайскӧй спектакль, ме

ТЕАТР ДА ВИДЗӦДЫСЬ. Снимокъяс В. Алексеевлӧн.

сиг главнӧй рольяссӧ, и тэ кӧть менӧ вой шӧрын чуксав, некутшӧм репетируйттӧг сьыла и йӧкта». Шунс, дерт, ошйысьӧм могысь, но ме вежӧрті тайӧс мӧд ног. Кыдзи нӧ оз сьыв да йӧкты, кор нэм чӧжыс век ӧтиторсӧ гындӧ. Тайӧ нин висьталӧ сы йылысь, мый театрлӧн репертуарыс оз и вежсьыв. Ог нин шуӧй сы йылысь, мед коркӧ музыкальнӧй театр сувтӧдіс коми спектакль. Вит во сайын ме буретш музыкальнӧй театрыслы гижи «Йӧр» («Огород») оперетта сямаӧс. Сэні и сьылӧмыс, и тешитчӧмыс тырмымӧн, но ӧнія вежласян кадыс да олӧм вылас быд лун выль синъясӧн видзӧдлӧм вӧснаыс лоис сійӧс кӧкъямысысь лӧсьӧдлыны, сэсся тай водзӧ видзӧдлӧмнас эськӧ и сувті жӧ ӧти тшупӧдӧ. Композитор С. Носков гижис музыка, Коми ССР-са культура министерство вӧчис миянкӧд договор, кыдз шуласны, ньӧбис спектакльсӧ, уна сюрс шайт вештіс, но.. Спектакльыс ӧнӧдз пуктытӧм и ӧдвакӧ коркӧ сійӧс пуктыласны. Помкаыс пӧ сыын, мый некодлы ворсны да сьывны коминас. Со ӧд кытчӧдз воим, ставӧн рочмим. Кутшӧм нӧ та бӧрын вермас лоны сёрни коми кыв да культура сӧвмӧдӧм йылысь? Но тані эм на и мӧд помка: а мыйла колӧ музтеатрса веськӧдлысьяслы, а сідзкӧ и артистъяслы ку пытшкӧсьыныс петны уджавны выль спектакльяс вылын. И сідзи лӧсьыда овсьӧ. Нӧзыс кӧть театрас прамӧясӧ оз волывлыны, а удждонсӧ тай век на мынтӧны артистъяслы. Со и гындӧны ӧти и сійӧ жӧ «Сильвасӧ» да «Цыганский баронсӧ». Ме тай шулі нин, мый и миянлы мынтысьсяны пуктытӧм опереттасьыс. Оні ӧд быдторйыс мынтысьӧны. Со, шуам, депутатъяс, ни ӧти закон оз вермыны тойыштны, сӧмын бызгӧны, а сьӧмыс налы зэв кыза локтӧ. И быдлаын тадзи, коді бура уджавліс, сылы век этша вештысьлісны, а сэсся сійӧ мортыс дӧзмис жӧ да дугдіс уджавнысӧ. Ӧтияс пышъялісны кооперативъясӧ, мӧдъяс — вузасьӧмӧ уськӧдчисны. Матыса лунъясӧ татшӧмтор аддзылі Сыктывкарса рынокысь: сулалӧ рынокӧ пыранінын коми тьӧтӧ да лунвылын быдтӧм лимонъясӧн вузасьӧ. Матыстчис сы дінӧ олӧма жӧ нин коми ань, юалӧ:

— Дона-ӧ нӧ лимоныд?

— 15 шайт.

— Магазинысь ньӧбӧмсӧ вылысь вузавлан? — пузис нывбабаыд.

— Меным тайӧс армянин-патеранті тшӧктіс вузавны,— дӧзмыштӧмӧн нин вочавидзӧ тьӧтӧ.

— А тэныд, коми мортлы, абу яндзим йӧзсӧ бӧбйӧдлыны? — эз лэдзчысь нывбаба.

— А ме нӧ верма овны 200 шайта пенсия вылас...

Вот татшӧм сёрни вӧлі. И ме думыштіі: да ми, коми войтыр, со ӧд кытчӧдз воим. Некутшӧм асланым гордость эз ло, вермам ставсӧ вузавны. Эг ӧмӧй ми тадзи жӧ ассьыным кывнымӧс и культуранымӧс вузалӧй? Шуасны кӧ музтеатрса артистъяслы, мый колӧ пуктыны китайскӧй спектакль, ме

восьтанныд спиъяснытӧ, корнӧ думыштанныд сы йылысь, мый миянӧс морт туйӧ нин эз кутны пуктыны. И кодъяс? Да асьным жӧ асьнымӧс сконъявлам, пыдди ог пуктӧй, ӧта-мӧдныкӧд пурсям да лӧгалам.

ОКОТА НЕУНА СЁРНИТЫШТНЫ и В. Савин нима коми драматическӧй театр йылысь. Сылӧн эськӧ сӧмын нин нимыс колис. Дерт, налӧн репертуарысь позьӧ на аддзыны коми спектакльястӧ, бӧръя кадӧ сэні петкӧдлісны И. Тороповлысь «Но-о, бна бордаяс», В. Безносковлысь «Пож тыр дивӧ», А. Поповлысь «Мыйсяма йӧз», С. Горчаковалысь да В. Кушмановлысь «Югыд кодзув», мукӧдӧс. Таысь, дерт, колӧ ошкыштны театрса главнӧй режиссёр С. Горчаковаӧс. Но драмтеатрын роч да коми артистъяс бара жӧ кутісны зыксьыны ас костаныс, сідзкӧ, тайӧ кодлыкӧ ёна кивыв, со и киссьӧ коллектив, а режиссёрыс ӧні кӧсйӧ эновтны театрсӧ.

Гашкӧ, чайтанныд, мый коми театрлы нинӧм пуктыны, абуӧсь коминӧн гижысь драматургъяс? Артыштны кӧ, дзик ӧні позьӧ аддзыны кызь выль пьеса. Ог кӧсйны лыддьӧдлыны авторъяссӧ ни налысь пьесаяссӧ, но кодлы нӧ окота найӧс гижныӧ, кор быдӧн водзвыв тӧдӧ, мый пьесаясыс некодлы оз ковны, оз кӧсйыны сувтӧдны. А шыӧдчисны кӧ культураын уджалысьяс драматургъяс дорӧ да корисны талупъя олӧм-вылӧм йылысь пьесаяс, эз ӧмӧй нӧ гижны?

Со и олӧны быдӧн ас кежаныс, быдӧн думайтӧ, кыдзи эськӧ этшаджык уджавны да уджык сьӧм курыштны. Да, йывмыны кутіс коми культураыд (не сӧмын коми, но и рочыс). Тадзнадтӧ, кутам кӧ думайтны сӧмын рушкуяс тыртӧм йылысь да йирны ӧта-мӧдныкӧс, мортъясысь бӧр пӧрам зверьясӧ либӧ кык кока пемӧсъясӧ.

Коми войтыр, думыштлӧй та йылысь эн сетӧй пежӧсьтны ассьыныд чужан мунытӧ, мам кывнытӧ, пӧльпӧчьясӧн сӧвмӧдлӧм культуранымӧс. Сідзи нин ми уна воштім, видзӧй кӧть сійӧс, мый миян эм на, мый шонтӧ на миянлысь сьӧлӧмъяснымӧс.

Николай ЩУКИН,
коми гижысь.

КАЖИТЧИС БЫДӦНЛЫ

ОБЪЯЧЕВОСА народнӧй театрысь коми труппаса ворсысьяс вель ёна нималӧны республикаын. Самодеятельнӧй артистъяс окотапырысь босьтчывлӧны пуктывны Г. Юшковлысь, В. Лекановлысь, Н. Дьяконовлысь, П. Шаховлысь пьесаяссӧ. И колӧ шуны, театрса режиссёр В. М. Напалковлӧн туйдӧдӧм улын артмывлӧны зэв интереснӧй спектакльяс, кодъяс чукӧртлӧны уна видзӧдысьӧс. Объячевоса артистъяс петкӧдлывлӧны спектакльяссӧ медпервой райцентрса культура керкаын, а сэсся нин гастрольясӧн ветлӧны Луза, Летка, Сыктыв вожъясӧ. Медбур постановкаяснас некымынысь волісны и Сыктывкарӧ.

Кольӧм лунъясӧ Объячевоса народнӧй театрысь коми артистъяс бара на дасьтісны асланыс видзӧдысьяслы бур козин — найӧ петкӧдлісны коми гижысь Алексей Поповлысь «Джаггӧрӧд» пьеса серти спектакль. Райцентрса культура керкаын чукӧртчис вель уна йӧз. Зэв сюся видзӧдісны спектакльлӧн сюрӧс бӧрся. «Джаггӧрӧд» пьесаын, кыдзи и мукӧд гижӧдъясын, А. Попов висьталӧ сиктса тружениклӧн тӧжд-дой, думъялс йывсьыс. Самодеятельнӧй артистъяс зэв бура восьтісны асланыс персонажъяслысь образъяссӧ. Видзӧдысьяс унаысь гораа аплодируйтісны ворсысьяслы. Торйӧн нин сиктса войтырлы кажитчис ворсӧмыс детскӧй садса музыкальнӧй работник Татьяна Коснырева-лӧн, библиотекарь Галина Нечесовалӧн, учительница Нина Косныревалӧн.

Спектакль видзӧдны Объячевоӧ волісны коми гижысь А. Попов да В. Савин нима республиканскӧй драмтеатрса директор А. Куликов. Найӧ пӧся аттьӧалісны ворсысьясӧс, синсны выль творческӧй вермӧмъяс. А. Куликов корис Объячевоса артистъясӧс матысса кадӧ волыны Сыктывкарӧ.

В. ГРУШИН.
Прилузскӧй р.

СЛЕДСТВИЕ ПОМАСИС

Москва. РСФСР-са прокуратуралӧн пресс-служба юбрtlс, мый 1992 вося январь 14 лунӧ помасис ГКЧП-лӧн делӧ кузя следствие.

4,5 тӧлысьӧн нуӧдӧма зэв ыджыд удж. Допроситӧма некымын тысяча свидетельӧс, тӧдмалӧма, кутшӧм ногӧн участвуйtlсны августса лоӧмторъясын государственнӧй веськӧдлан органъяслӧн центральнӧй да периферийнӧй структураяс, государственнӧй безопасностьса, пытшкӧсса делӧясса уджалысьяс, армияса да флотса веськӧдлысьяс, КПСС да мукӧд политическӧй институт.

Делӧ кузя уголовнӧй кыв кутӧмӧ кыскӧма, кыдзи юбртсьыліс нин, В. А. Крючковӧс, В. С. Павловӧс, Д. Т. Язовӧс, О. Д. Баклановӧс, О. С. Шенинӧс, В. И. Болдинӧс, Г. И. Янаевӧс, А. И. Лукьяновӧс, А. И. Тизяковӧс, В. А. Стародубцевӧс, В. Ф. Грушкоӧс, Ю. С. Плехановӧс, В. В. Генераловӧс, В. И. Варенниковӧс. Найӧс ставнысӧ мыжалӧны страныын власть босьтны кӧсйӧмысь.

Индӧм йӧзысь ӧтдор эм подув мыжавны сiдзжӧ СССР-ысь КГБ-са председательӧс первой вежысь Г. Е. Агеевӧс да оборонаса министрӧс вежысь В. А. Ачаловӧс. Но найӧс пока оз мыжавны сьӧкыда висьӧм вӧсна.

Здоровье ёна омӧльтчӧм вӧсна эз позь нуӧдны следственнӧй уджсӧ, кӧні эськӧ участвуйtlсны Болдин да Грушко. Найӧс кыкнанныс сӧ лэдзӧма бурдӧдчыны.

Болдин, Грушко да Агеев кузя следствиелысь материалъяссӧ торйӧдӧма тоӧръя папкаӧ да дугӧдӧма индӧм йӧзыслӧн бурдтӧдз да медицинскӧй заключение вӧчтӧдз расследованиесӧ.

Мый жӧ инмӧ Ачаловлы, коді лоӧ Россияса народнӧй депутатӧн, то сы кузя следствиесӧ нуӧдны прокуратура оз вермы, сы вӧсна мый та вылӧ эз сӧгласитчы Российскӧй Федерацияса Верховнӧй Сӧвет.

Заговор йылысь уголовнӧй делӧ тӧдмалiгӧн эрдӧдӧма и мукӧд преступлениеяс, кодъяс абу йитчӧмаӧсь ГКЧП-кӧд. Тайӧ инмӧ медсясӧ вӧвлӧм СССР-ысь КГБ-са уджалысьяслы (телефоннӧй сёрнитчӧмъяс кывзӧм, мукӧдтор, кор вӧлі торкалӧма гражданалысь конституционнӧй правояссӧ).

Индӧм материалъяссӧ пуктӧма торъя производствоӧ, на кузя нуӧдсьӧ расследование. Татшӧм жӧ решение примитӧма и Вооруженнӧй Вынъясысь ӧткымын командируяс вылӧ.

Следствиелӧн материалъясӧн, кӧні 125 том, мыжаяс вермасны тӧдмасьны. Ӧні ас саяныс, кор вермас заводитчыны судыс.

● МИЯН СОСЕДЪЯС ОРДЫН

Завод кипод улӧ

Пермь. Оз ковмы сетны Пермскӧй районысь «Хохловскӧй» совхозса крестьяналы пай. Видз-му овмӧс структура вежӧм йылысь Россияса президентлӧн указӧдз на сiйӧ лоис «Камкабель» пермскӧй заводлӧн кипод ульын. Тайӧ предприятиеыслӧн «борд» улӧ вуджӧ ещӧ областьса районъясысь квайт овмӧс.

Кама бердса пӧшти быд ыджыд промышленнӧй объединение бӧръя каднас вӧчис договор му вылын уджалысь бригадаяскӧд, фермаяскӧд, совхозъяса отделениеяскӧд, сетіс налы деньга, медым ньӧбисны бур пӧрӧдаа скӧт, дзоньталісны да судзӧдісны выль техника. Нюжӧдсьӧны туйяс, сиктсаяслы содтісны удждон. Кольӧм во промышленнӧй предприятиеяслы видз-му вӧдитысьяс вузалісны 4 процент яйсӧ да пӧшти 27 тысяча тонна йӧв.

«Таво, став сертныс тыдалӧ, тайӧ лыдпасъясыс содасны некымын пӧв, — шуӧ областьысь подсобнӧй овмӧсъяслӧн межхозяйственнӧй объединениеса веськӧдлысь Леонид Никитин.— Миян уральскӧй регионлы тайӧ лӧсялӧ зэв ёна. Кыдзи нӧ ещӧ дзебсьыны сиктсаяслы техника, стрӧитчан материал вылӧ донъяс содӧмысь, яндысьтӧм бартерысь? Сӧмын уральскӧй промышленнӧй гигантъяслӧн борд улӧ. Да и налы, медым вердны ассьыныс рабочӧйясӧс, надейтчыны некод вылӧ. Ӧд ӧні зэв тшапӧсь мукӧд регионъясысь вӧвлӧм поставщикъяс».

Уна предприятиелӧн, весиг цехъяслӧн, эмӧсь «асланыс» фермеръяс, арендаторъяс. Партнёръяслӧн чайтӧм серти, «чарлалӧн да мӧлӧтлӧн татшӧм союзыс» отсалас овны сьӧкыд кадӧ. Но та дырйи, местнӧй специалистъяслӧн чайтӧм серти, колӧ кужӧмӧн нуӧдны политикасӧ и правительственнӧй органъяслы. Продукциясӧ, кодӧс вӧчӧны промышленнӧй предприятиеяскӧд сёрнитчӧмъяс серти, колӧ пыртны продналогӧ. А карысь гӧльджыка олысь йӧзлы отсӧг сетӧм могысь видз-му овмӧсса быд продукция вӧчысь мед мынтіс областнӧй налог.

Дорйӧ колхоз

Киров. Рынокӧ вуджӧмыс да та дырйи лоӧм сьӧкыдлунъясыс ӧні оз повзьӧдлыны Куменскӧй районысь «Знамя Ленина» колхозса уджалысьясӧс, кодъяслӧн эз вӧв ас овмӧсас скӧт. Колхозса правление вузалiс налы государственнӧй донъяс серти мӧсъясӧс. Лӧсьӧдісны пемӧсъясӧс и служащӧйяс, на лыдын и учительяс, детскӧй садса уджалысьяс. Шӧркодя мӧскыс сувтіс 2.400—2.500 шайт. Быдӧнлы, коді ньӧбис мӧссӧ, колхоз вузалiс сiдзжӧ льготнӧй донъясысь турун да комбикорм.

Босьтны кӧ тӧд вылӧ, мый овмӧсас быд олысьлӧн эм град йӧр, скӧт, семьялӧн доӧ тырмымӧн оз сӧмын картупель да овощи, но и йӧв, нӧк, а сэсся и яй. Оз ворссьы и колхоз. Ӧд водзӧ вылӧ йӧз кутасны вузавны сылы скӧт видзӧмысь лишалана продукциясӧ.

(ТАСС).

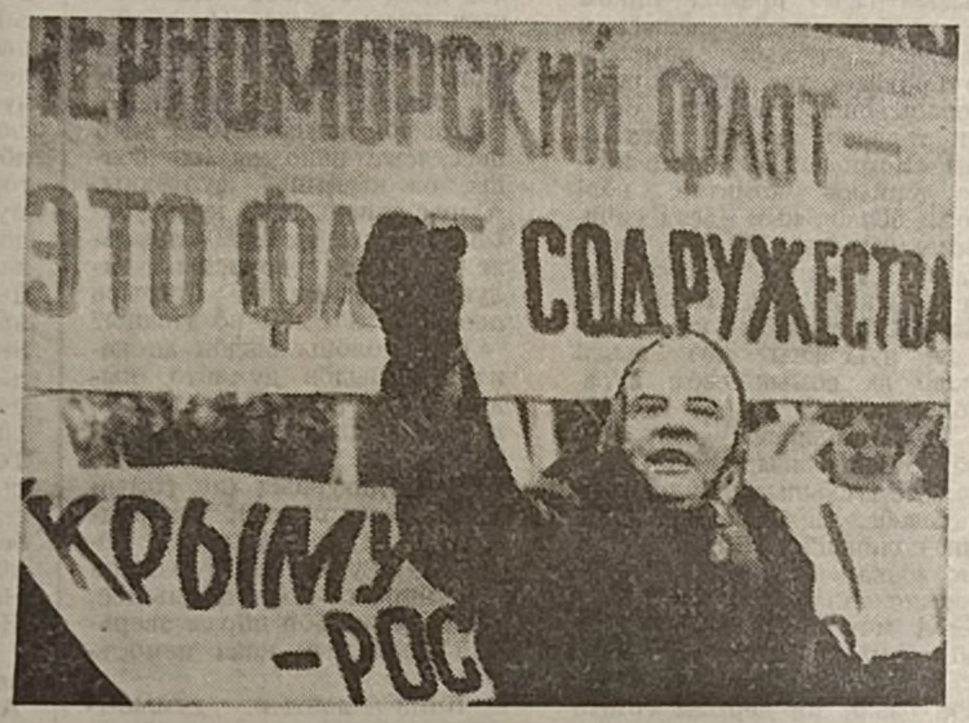

Карса 10 тысячаысь унджык олысь да воин-черноморец нуӧдісны Черноморскӧй флот дорйӧм кузя митинг. Найӧ мыжалісны Украинаса правительствоӧс, мый кӧсйӧ босьтны флотсӧ ас борд улас.

СНИМОК ВЫЛЫН: митинг вылын роч мам.

(ТАСС-лӧн фотохроника).

Нӧшта ӧти партия

мый организация оз «кут паськӧдны антисемитизм».

Партияӧ, колӧн съездыс вӧлі кольӧм во помын, пырис на сӧмын 400 морт. А сiйӧс регистрируйтӧм могысь юстиция министерствоы колӧ 5 тысяча мортысь оз этшаджык. Но партия котыртысьяс оз шогсьыны. Найӧ надейтчӧны, мый сэні йӧзыс кутас пыр содны.

Ӧдвакӧ выль «патриотическӧй организацияыс» регыд лоӧ массовӧй организацияӧн. Но оз позь не пасйыны, мый СССР киссьӧм бӧрын Российскӧй Федерацияын «пыр тӧдчанаджык места босьтӧ государственно-патриотическӧй движение», Тайӧ медводз куим демократическӧй партия «патриотъяс - государственникъяслӧн» кодъяс пырӧны «народнӧй согласие» блокӧ, — Россияса демократическӧй партия, конституционнӧй демократъяслӧн партия (народнӧй свободалӧн партия) да Российскӧй христианско-демократическӧй движение. Кольӧм воын найӧ ставныс петісны «Демократическӧй Россияысь» сы вӧсна, мый сэтчӧ веськӧдлысьяс эз ошкыны налысь «дзик ӧти да торйӧдны позьтӧм Россиялань» туйвизьсӧ.

(ТАСС).

Ог тӧдӧй, мый асьным вӧчам

КЫМЫН ТОЛЫСЬ ми сёрнітім донъяс содтӧм йылысьі Виччысим, мый та бӧрын магазинъяс тырасны тӧварӧн да сёян-юанӧн. И со январь 2 лунӧ магазинъясӧ уна волысьӧс чуймӧдісны донъясыс. Кӧнсюрӧ позис аддзыны тӧвар, кодъясӧс петкӧдлісны сӧмын выставкаяс вылын. Но выль донъясыс курччасисны. Унджык йӧзыслы абу зеп сертныс. Тӧвар оз инась.

И со кӧнсюрӧ кутісны веськӧдны ассьыныс ӧшыбкаяссӧ найӧ, кодъяс чайтлісны, мый донъяс содӧм бӧрын йӧзлӧн тшӧт весьтӧ позяс бурмӧдны предприятиеяслысь либӧ организацияяслысь финансовӧй делӧяссӧ. Кутісны чинтыны донъяс. Кировын, медым вузасьысь организацияяслӧн кыдзкӧ инасис тӧварыс, ӧткымын сёян-юанысь эз кутны босьтны 25 процент содтӧдсӧ. И килограмм курӧг яйысь кӧ водзджык кӧсйисны босьтны 90 шайтӧн, ӧні ковмис лэдзны донсӧ 67 шайт 20 кӧпейкаӧдз, 1 килограмм нӧк «лэччис 31 шайт 90 кӧпейкаӧдз. Думайтанныд, уськӧдчисны йӧзыс сы вылӧ? Оз ньӧбны. Бӧрӧ воськов вӧчисны и Мурманскса чери комбинатӧн веськӧдлысьяс. Найӧ сэтшӧма ыззыліcны, мый 1 килограмм пражитӧм треска кӧсйисны вузавны 128 шайтысь, ӧні ковмис лэдзны 27 шайт 32 кӧпейкаӧдз. Нёль пӧв чиніс доныс сельди вылӧ, кык пӧв — черыісь калбас вылӧ. Но тайӧ сёян-юан вылас доныс колис пӧшти дас пӧв ыджыджык кольӧм воын серти. Архангельскын куим лунӧн вузалісны став американскӧй сигаретсӧ.

Донъяс чинтӧм йылысь юбръяс воӧны Ярославльысь, Сыктывкарысь, мукӧд каръясысь. Найӧ чинісны курӧг кольк, йӧлысь прӧдуктаяс, овощи вылӧ. Но оз быдлаын тайӧ вӧчсьы «мирнӧя». Ставропольын жуглісны магазин витринаяс, а горпищеторгӧ ӧти морт звӧнітіс да со мый шуис: «Ме войнаса участник, лыйсьыны кужа. Он кӧ чинтӧй донъяссӧ, босьта автомат да лыйла став вузасьысьсӧ». Горпищеторг да мясокомбинат костын сёрнитчӧм бӧрын мыйкӧ дыра кежлӧ чинтӧма дон яй да калбас вылӧ. Владимирын кыптыліс «йӧв бунт». Паськаліс юбр, мый йӧвсӧ кӧсйӧны вузавны 6 шайтӧн литр. Лоис шум-зык, корисны милицияӧс. Ковмис вузавны 1 шайт 20 кӧпейкаӧн литр.

(ТАСС).

«РОЧ НАЦИЯЛӦН ДА ДЗИК ӦТИ ДА ТОРЙОДНЫ ПОЗЬТӦМ РОССИЯЛӦН БӦР ЛОВЗЬӦМ», «ДОРЙЫНЫ РОЧ ЙӦЗӦС БЫДЛАЫН, КӦНІ КӦТЬ НАЙӦ ЭЗ ВӦВНЫ», — татшӧм могыс национальнӧя сӧвмӧдан роч партиялӧн, ещӧ ӧти «национально-патриотическӧй» организациялӧн, коді петкӧдчис Россияса политическӧй сцена вылын.

Кыдзи висьталіс ТАСС-са корреспондентлы РПНВ-лӧн Московскӧй сӧветса председатель Дмитрий Меркулов, «роч нациялӧн олӧмыс зэв омӧль», — «рочьяслы паныд нуӧдӧны геноцид», а найӧ «мукӧд национальностьясысь ӧтдор» омӧля вуджӧны рынокӧ. Но та вылӧ видзӧдтӧг, сiйӧ шуис,

ИГАНА ГРАНИЦА

Таллинн. Январь 15 луысянь йӧзлы, кодъяс недыр кежлӧ локтӧны Эстонияӧ, ковмас мынтыны 25 шайт пошлина да паспортас пуктыны торъя вкладыш — татшӧм решение примитіс Эстонскӧй республикаса правительство. Вкладыш серти Эстониын позьӧ овны тӧлысь, висьталісны Крим-пресс-ысь корреспондентлы Эстонскӧй республикаысь оборона да граница видзӧм кузя государственнӧй канцелярияслӧн отделын. Отделса уджалысь Удо Хельме шуис, мый 30 лун кольӧм бӧрын кӧ гӧсть кӧсъяс нӧшта кольччывны, сылы колӧ шыӧдчывны миграцияслӧн департаментӧ, кӧні сетасны недыр кад олӧм кежлӧ документ.

Эстонияӧ локтӧм могысь оз ков мынтыны студентъяслы, кодъяс велӧдчӧны республикаса вузъясын, но пыр олӧны Россияын, Украинаын да мукӧд государствоын.

Кыдзи лыддьӧны местнӧй пӧрадок видзысьяс, тайӧ документъясыс колясны гӧстьлысь «кок туй» эстонскӧй му вылын, мӧд ногӧн кӧ, тані кутасны тӧдны, коді кытчӧ да мыйла локтіс. У. Хельмелӧн кывъяс серти, татшӧм мераыс чинтас уголовнӧй преступлениеяс: «Абу гуслятор, мый Эстониян эмӧсь Москваса, Санкт-Петербургса, Пермса, Киевса да мукӧд каръясса мафияяс. Найӧ грабитӧны йӧзӧс, мырдӧн корӧны деньга, весиг виалӧны кодсюрӧӧс», — шуис эстонец.

(ТАСС).

Алексей ПОПОВ

Банкет

Республикаын мунiс ыджыдсьыс-ыджыд сӧберуйтӧм. Семен Мишӧс бӧр-йылiсны сы кежлӧ дасьтысян комитетӧ. Сiйӧ эз вӧв чина войтырлӧн вылыс сер вылын тытвидзысьӧн. Весиг чир ыдж-да чин эз новлӧдлы. Сьӧд удж вӧчысь сiйӧ. Мыйла сюйлiсны комитетас — ачыс оз тӧд. Гашкӧ, сьӧд удж вокысь-ыс ним вылас ковмӧма, медым йӧзыс-лысь синсӧ пӧртмӧдны. Мед эз шуась-ны, мый абуӧсь комитетас уджалысь войтырыс. Индӧмсьыс Семен Миш эз жӧ куражитчы. Кӧть эськӧ ӧдйӧ гӧгӧр-вонс, мый сыысь тусь ни пызь. Пукав-лiс комитетас да корсюрӧ юрнас гог-йӧдлiс. Юавлiсны кӧ быттьӧ сылӧн мӧвп йывсьыс. Ачыс нинӧм эз вӧзйы ни эз чепсась.

Сӧберуйтiсны, ен сыкӧдӧн, бура. Бӧр-ас Семен Мишӧс чукӧстiсны банкет вылӧ. Эз жӧ пыксьы таысь. Кӧть эськӧ ӧнасӧ эз тӧд, мыйӧн сёйӧны тайӧ бан-кетсӧ. И став корбмаяскӧд тшӧтш мӧ-дӧдчис ресторанӧ. Пӧрччысис, пырис вель паськыд жырйӧ. Кузь пызан зым-видзис шӧрас. Сы вылын мыйыс сӧмын абу! Ӧнi кӧ тшӧктасны лыддьӧдлыны, мый вӧлi, висьтавнысӧ весиг оз куж. Тӧдтӧм, некор видлытӧм вӧлӧга ставыс. Но сӧмын тай улӧсъяс эз вӧвны. Сувт-сӧн кытшалiсны пызансӧ. «Адӧй, адӧй, вина-водкаыс мыйта!» — мӧвпыштiс Семен Миш да видлiс зепсьыс талонсӧ, код вылӧ сетiсны тӧлысь кежлӧ быдса доз.

Кисьталiсны, точкысисны, юисны. Кӧсйис Семен Миш крукыштны паньнас кутшӧмкӧ чӧскыд сёян, но друг сьӧлӧм-ыс ёкмуниc. Юрас вирдыштiс мӧвп: «Тайӧн кӧ Ваньӧ пиӧс чӧсмӧдлыштны либӧ Анна гӧтырӧс. Ок кутшӧм любӧ-пырысь эськӧ тяпкӧдчисны». Сылӧн паньыс быттьӧ ӧшйис тасьтi весьтас. «Найӧ жӧ татшӧмсӧ некор на эз видлы-ны. И со эсiйӧ сёянсӧ тшӧтш. Эстӧн куй-лысьсӧ, дерт, эз жӧ».

Та костi выльысь кисьталiсны да юисны. Семен Миш бара кӧсйис судзӧд-чыны вом кӧрсӧ вежны. И бара джӧм-дiс. Юрас кайыштiс винаыс, да мыйла-кӧ скӧрмис: «Пиӧй да гӧтырӧй кӧ тайӧ вӧлӧгасӧ некор эз видлыны, и ме ог. Мый нӧ, ме наысь выяджык али мый? Чӧрту голяас. Натӧг олiм да эг на тай кулӧй. И водзӧ на олам. Видлытӧгыс».

Бара гулькнитiсны. Семен Миш збоймыштiс да кутiс видзӧдавны сула-лысьяссӧ. Со на пӧвстысь медся чина дядьӧыс зымвидзӧ. Оз жӧ сёй. И юӧ этшаджык. Тайӧ сёяныд сылы абу дикӧ-винка, да позьӧ, дерт, ышнясьыштны. А юнысӧ мукӧд мозыс чиныс оз лэдз дай. Семен Миш ӧнi эз кут виччысьны кисьталӧм. Ачыс чолькнитiс. И эз бара этша. Койыштiс вомас. Со пӧ кыдзи колӧ юнысӧ. Бара кыйкъялыштiс. Ка-вялiс, мый сюсь чужӧмъяса куим му-жичӧй бокынмоз сулалӧны. Буракӧ, на-лы оз позь мукӧд моз пызан дорас вош-йыны. Сӧмын видзӧдысьяс пыдди вайӧ-мабсь.

Семен Миш гажмыштiс. Некод вылӧ видзӧдтӧг бара кисьтiс. Сэсся выльысь, та бӧрын нӧшта ӧтчыд. Вежӧрыс нинӧм паньыштлытӧгыд дзикӧдз гудыртчис. Эз нин тӧдлы, кыдзи кокыс нуис пызан-сянь ёна бокын сулалысь пуклӧс дор-бдз. Сатшкысис сэтчӧ да регыд мысти сурмунiс-унмовсис. Мукӧдыс чӧла юис-ны да сёйисны. Миш вылӧ видзӧдлӧм бӧрын курыда нюммунiсны. Но эз кут-ны укӧрайтны.

Семен Миш эз нин, дерт, тӧдлы, кы-дзи разӧдчисны ставӧн. Сӧмын бокын сулалысь куим дядьӧыс кольччисны. Найӧ кыськӧ кыскисны ыджыд сумкаяс. Дзумйӧдлiсны сэтчӧ пызан вылӧ кольӧм сёянсӧ, рекмыштӧм дозъяссӧ пробкаалiс-ны да сэтчӧ жӧ.

— Мый морла эсiйӧсӧ корисны, — Семен Мишлань довкнитiгмоз шуис ӧти. — Со кыдзи дарӧвӧйтӧ тӧкаритiс.

— Кыдзи нӧ оз корны. Мед юис кӧ, зато оз кут шуасьны бӧрас, — чӧвтiс мӧд.

— Сiдзи, сiдзи, — сӧглас и коймӧд-ыс. — Ӧнi оз кутны кыскавны, мый сьӧд удж вӧчысьясысь торйӧдчам, на-йӧс ог пыдди пуктӧй.

Пызан вылысь ставсӧ кӧвтӧм бӧрын найӧ сьӧкыдпырысь петкӧдiсны сумкаяс-сӧ уличаын сулалысь машинаӧ. Сэсся кагаӧс моз небыдика босьтӧмӧн петкӧ-дiсны Семен Мишӧс да тюрӧдiсны гор-тӧдзыс.

Гижӧд

Тайӧ вӧлi дугӧм кадӧ на, кодӧс тай рочӧн застойӧн ыджӧдлӧны. Районнӧй газетса уджалысь Габовӧс ыстiсны ко-мандировкаӧ. Лӧсьӧдны гижӧд, коді эськӧ восьтiс лыддьысьысьяслы, кыдзи сиктын пӧртсьӧ олӧмӧ партиялӧн нӧшта ӧти шӧдӧд. Вина юысьяслы паныд ко-сясьны сiйӧ нӧшта ӧтчыд чуксалiс. И колӧ жӧ лоны, мый Габовӧс ыстiсны чу-жан сиктас.

Сэтчӧ воӧм бӧрын пыралiс сельсӧве-тӧ, мыйсюрӧ юасис. Сэсся совхоз кон-тораын вель дыр гач бӧрсӧ зыртiс. Лоя тӧдмалыштӧма на йылысь, кодъяс сик-тын йӧзысь-мортысь ӧнджыка даръясьӧ-ны, мед сэсся налӧн лёк оласног подув вылас пӧжавны гижӧдсӧ.

Рытладорыс бӧр тюрӧдiс гортас, рай-центрӧ. Пыралiс лавкаӧ, ньӧбис еджыд сарапана доз. Гӧтыр локтӧдзыс пӧшти помалiс сiйӧс. И друг лоi телепит гиж-ны. Син водзас юигас нин вирдыштлiс-ны ас сиктса юысь-кодалысьяслӧн чу-жӧмъяеыс, тӧд вылас уськӧдiс налысь олӧмсӧ, вийсьӧм-пессьӧмсӧ, тшыг че-лядьдырсӧ. И сэтшӧма жальыс петiс. Окота вӧлi ӧлӧдны найӧс, сувтӧдны ви-на юӧмсьыс. Но медся нин тешкодьыс сiйӧ, мый телепитiс шыдчыны на дорӧ кыдз позьӧ небыдджыка, пӧсьджык кывъясӧн.

Габов юис бӧръя стӧкан джынсӧ да пуксис кабала сайӧ. Ручкаыс вӧрис мӧв-псьыс на ӧдйӧджык. «Пиля Митрей, мый нӧ тэкӧд лоi? Помнитан, кы-дзи ми тэкӧд быдмылiм. Войнабӧрся сьӧкыд вояссӧ пыклiм. Мыйла тэ ӧнi сэтшӧма, другӧй, юан? Оз ӧд позь та-дзитӧ. Дзикӧдз увлань исковтан. Юӧмыд ӧд оз бурӧ вайӧд. Сӧмын быд ногыс дивитны кутасны, чиршӧдлыны, пинявны. Любӧ мӧй тайӧ тэныд, кор морт туйӧ оз лыддьыны? Кӧть эськӧ тэ садь юрнад нёль пыдди уджалан да».

Татшӧм жӧ ногӧн кымын Габов шы-ӧдчис Серапим Егор, Ларӧ Агни, Педьӧ Клавди да мукӧд дорӧ. Быд ногыс зi-лис корсьны эз дойдана, а пӧсьджык, жалитанаджык кывъяс. Помалiс гижӧд-сӧ. Выльысь лыддигас весиг нормыliс, сэтшӧм забеднӧ лоi ас сиктсаяс вӧснаыс да. Кодъяс сёй гуын моз луасисны, сьӧдас олiсны. «Тайӧ гижӧдсӧ и вӧзъя аски газетас», — думыштiс Габов да водiс узьны.

Аскинас воис удж вылас, пуксис пы-зан сайӧ да кыскис зепсьыс тӧрытъя гижӧдсӧ. Чукыртчылiс выльысь лыд-дигас да шӧрас вотӧдз на ӧдйӧ косявлiс. Сэсся пуктiс ас водзас выль кабала. Шыпасъяссӧ мичаа тэчигмоз заводитiс гижны: «Миян дона партия да пыдди пуктана правительство шыдчисны сӧ-ветскӧй странаса став уджалысь йӧз дорӧ сӧмын налы лӧсялана пӧсь да стӧч мӧвпъяса кывъясӧн...» Водзӧ гижӧдыс муниc тадзи жӧ шыльыда.

Конйыштчылӧм

Олiс-вылiс сиктын Степан Гриш. Морт сiйӧ вӧлi тыдалана. Зэв лӧсьыда да гылыда вермис сёрнитны йӧз водз-ын. Кӧть эськӧ быттьӧ и уджыс сылӧн эз вӧв бызгана. Чер да пила лэчтысьӧн вӧлi. Гожӧмнас косаяс тӧчитiс дай. Но сетӧма кӧ Енмыс сылы сёрнитны сям-лунсӧ, то оз ӧд кут тайӧ добрасӧ гусь-ӧн видзны. Сӧберуйтӧмъястӧ Степан Гриш эз бара кольлы. Удзӧдны таысь сiйӧс некыдзи. И эз пӧста сiдз пукав, а кайлiс йӧз водзӧ да вель дыр варо-витiс. Сэтшӧм шыльыда, мый сиктсаяс пельсӧ чошкӧдӧмӧн пукалiсны, юрнас сӧгласа довкйӧдлiсны сюсь мӧвпъясыс-лы.

Шеваыс мыйыськӧ лӧгасьӧма ли мый ли, но медся нин ёна сысянь сюрлi сельполы. Эз кажитчы сылӧн уджыс мортыдлы. Пайщикъяслӧн чукӧртчы-лiгъясӧ час кежлӧ трибуна саяд овмӧд-мылiс. Первой крӧтитiс-видiс, мый оз вермыны сельпоса уджалысьяс могмӧд-ны бур ногӧн войтырсӧ. Сэсся чуньяс-сӧ кусньӧдлӧмӧн висьтавлiс, мый колӧ вӧчны, медым быдӧнлӧн кыпӧмыс пӧт вӧлi и шылльӧ-мылльӧыс лавкаясын тырмис. Йӧз азыма клопайтiсны сылы, мортсӧ ошкисны сюсьлупсьыс.

Шензисны, мыйла сельпоса юра-лысьяслы татшӧмыс водзтi юрас эз во. Сэки ӧд вӧлi сӧмын пред, бухгалтер да ӧти вузасьысь. А тӧварыс тыр, эляcьны нинӧм вылӧ. Ӧнi кык судта керкаӧ тӧргӧвечьясыс оз тӧрны, а тӧлк ни слӧй абу.

Тадзи эськӧ и водзӧ на Степан Гриш видiс сельпосӧ, но кодлыкӧ юрас дӧвгӧ-ма, мый колӧ пӧ асьсӧ сiйӧс преднас пуктыны. Со пӧ кутшӧм бура став пе-тан туйсӧ тӧдӧ да. И бӧрйисны.

Тӧлысь предалiс Степан Гриш. Тулыс вотӧдз. Ва воссьӧм бӧрын катiсны ю кузя баржаис. Кывтiсны кокиньыдика нин. Сӧмын ӧти баржа сьӧкыда лэччӧ-дiсны. Сувтӧдiсны сiйӧс Степан Гриш-лӧн сиктӧ. Недыр мысти пырис сельпо контораӧ бзъялысь синма ань да корис индыны предсӧ. Пукалысьяс довкнитiсны юрнаныс Гришлань.

— Председатель ёрт, ми со вайим тiянлы быдса баржа тыр курӧг яй,— заводитiс тольгыны тьӧтыд. — Сиктса-ясӧс чӧсмӧдлыны. Ок ӧд пуръя сёян курӧгыд. Кольны мыйтакӧ тiянӧ?

— Кыдзи мыйтакӧ! — ӧзйис быттьӧ Степан Гриш. — Мыйтакӧнад ми ог усьмиритчӧй. Кольӧй ставнас!

— Ставнас кӧ и ставнас, — эз кут куражитчыны аньыд да кыскис кыры-мӧдны колана кабалаяс.

Сельполӧн вель ыджыд сарайӧ пет-кӧдiсны баржа вылысь код тӧдас кы-мын ящик курӧг яй. Вель унабс катӧдiс-ны веськыда лавкаӧ. Но аспыра сиктса-яс ньӧбисны ӧти-кык курӧгӧс да водзӧсӧ заптысьӧмысь эновтчисны. Миян пӧ со-ла порсь яйыс на гожӧм кежлас эм. Са-райын куйлысь курӧгъясыд первой кӧ-тӧдӧм майтӧг моз нильсъявны кутiсны. Сэсся лёк дук босьтчис ӧвтны. Ставсӧ ковмис шыблавны. Вӧлӧмкӧ, ю катчӧс сиктъясса сельпо предъясыд баржа выв-сьыд неунаӧн кольӧдлӧмабсь. Оз пӧ унаыс мун да. Та вӧсна и бӧр лэччӧдӧ-ны вӧлӧм. Эз кӧ Степан Гришлы инась, колӧкӧ, туй костас и сiсьмыны кутiс.

Степан Гришӧс, дерт, сельпо предысь ӧдйӧ чӧвтiсны. Тшыкӧм яйсьыс сьӧм шуисны перйыны. Колӧкӧ, ӧнӧдз на мортыд мынтысьӧ. Бур, мый дзескыдiнӧ эз сюйны. Сэксянь сӧберуйтӧмъястӧ эз кут радейтны. Оз и мыччысьлы.

Ӧнi сы кодь гылыда да лӧсьыда сёр-нитысьясыд дзик тыр лоины. Откы-мынъясӧс лючки-бура тӧда, налӧн гӧ-лӧс кындзыс нинӧм абу. Но видӧны да дивитӧны став пӧлӧс юралысьясӧс, индалӧны петан туйяс. Ок эськӧ асныс-ӧ кӧ бӧрйывны веськӧдлыны. Но ӧд ми жӧ дьӧбӧ колям.

Ректысигӧн

Тулыснас, ытва дырйи, сиктӧ волiс-ны нянь тыра баржаяс. Унджык мужи-чӧйыс сэк гӧрӧны да кӧдзӧны. Кодъяс прӧстджыкӧсь, локтӧны кыр йылӧ, кыт-чӧ баржаыс нырсӧ сатшкас. Ыджыд лача кутiсны сьӧм нажӧвитӧм вылӧ. Мешӧкъяс сьӧкыдӧсь, оз на весиг быд мужик вермы дыр новлыны. Сы вӧсна донсӧ сетiсны быд петкӧдӧм мешӧк-ысь. Но вот: локтасны кыр йылӧ му-жикъяс. Челядь сэнi жӧ. Налы окота тӧдны, кутшӧм мужиклӧн пидзӧсыс кус-нясьӧ сьӧкыд пызь мешӧк улас, а коді кокниа петкӧдлӧ. Но найӧ оз тэрмась-ны кутчысьны ректысьны. Пукалӧны, допъясьӧны. Тані жӧ сельпоса веськӧд-лысьяс. Найӧ ассьыныс дон шуӧны. Му-жикъяс куражитчӧны — этша пӧ. Мед-ся ёна донъясьӧ Ӧньӧ Миш. Ыджыд горӧн шуалӧ, мый кольӧм во пӧ вит кӧ-пейкаӧн унджык мынтылiнныд, и таво сiдз жӧ колӧ. Сельпосаяс тӧдӧны, мый баржа сулӧдӧмысь налысь штрап пер-ъясны. Но век жӧ мыйкӧ дыра донъясьӧ-ны. Ӧньӧ Миш на вылӧ пыр каттьысьӧ. Мукӧдыс, морт комын, бокынджыкӧсь. Коді сулалӧ, коді пукалӧ. Быдӧнлы жӧ окота, медым мешӧк донсӧ содтыштiс-ны. Но чӧв олӧны. Вомгорулас сӧмын бротклӧны, гусьӧнмоз. Ӧньӧ Мишӧс ыз-зьӧдӧны.

Медбӧрын сельпо пред скӧрпырысь юӧртӧ, мый мешӧкыслӧн доныс кольӧм вося мында. Мужикъяс вермасны босьт-чыны ректысьны. Но сӧмын пӧ мед Ӧньӧ Миш оз кутчысь. Мужикъяс пер-войсӧ зык кыпӧдлӧны. Мед пӧ тшӧтш ректысьӧ. Но предӧс он зыртышт. Ме-нам пӧ шуӧма. Кӧсъяныд кӧ пӧ кольӧм вося донсьыд уджавны, петкӧдлӧй, но Ӧньӧ Миш мед матын эз вӧв. И мый жӧ? Гоз-мӧдӧн нин Ӧньӧ Мишӧс корӧны мунны гортас. Сэсся мукӧдыс кутчысьӧны вӧляысь сыысь мездысьны. Быттьӧ эз сiйӧ медся ёна кор, медым донсӧ содтiсны. Асьныс чӧв олiсны-а. Ӧнi, кор сы отсӧгӧн лоi удждонсӧ кы-пӧдӧма, мортыс оз нин ков. Ӧньӧ Миш скӧрысь ёрччыштӧ да юрсӧ лэдзӧмӧн довгӧ гортас. Мукӧдыс кутчысьӧны ректысьны. Ті мед кывлiнныд, кыдзи найӧс, нидзув котырӧс. Мишлӧн гӧтыныс креститiс. Гозъя буретш стрӧнтчӧны вӧлi. Колӧ тьӧс-плака ньӧбны. Мешӧк ректӧмысь нажӧвитӧм сьӧм вылӧ лача кутiсны.

Мыйла тадзи олӧмас овлӧ, мый код вӧсна тӧждысяи, сiйӧ жӧ бӧрас асьтӧ морт туйӧ оз пукты?

Николай ЩУКИН

ДА, ЛООӦ СIДЗ

(БУР КЫВ)

Олӧм, мувывса олӧм,
Тэ сӧмын мортыслӧн здук.
Тэ сэтчӧ волан,
Мед сӧвмӧ лолыд,
Мед эськӧ тӧдлiн
И шоглун, и шуд!
Медым тэ асьтӧ
Олiгад дасьтiн
Сэн, мӧдар ютыдас
Нуӧдны нэм.
Сэнi и ютыд,
Сэнi и паськыд,
Сэнi и вӧля,
И сэн Христос ен!
Мортӧй, мувывса мортӧй,
Тэ ытшкӧм му вылын идз.
Кевмысьны енлы
Абу на сёр тэн,
Грекъястӧ прӧститас.
Да, лоӧ сiдз! (аминь).
Колан-ӧ сылы, лэдзас-ӧ дiнас,
Тэ тайӧс ӧнi нин корсь.
Некутшӧм сьӧмысь,
некутшӧм чипысь
Рай ӧдзӧс пекод оз восьт.
Ад ӧдзӧс сӧмын
Вой и лун восьса,
Сир пӧрт ув би сэнi некор оз кусi
Сэтчӧ оз ков кайны
Некутшӧм поскӧд.
Ад гуыс сiйӧ и эм грека му.
Мортӧй, мувывса мортӧй,
Тэ ытшкӧм му вылын идз.
Кевмысьны енлы,
Абу на сёр тэн,
Грекъястӧ прӧститас.
Да, лоӧ сiдз! (аминь).
Енмыс век тэкӧд,
Ен тэнӧ видзӧ,
Благӧслӧвитӧ быд лун.
Мисьтӧм кӧть мича,
Пӧрысь кӧть нчӧт
Ен кывлы паныд зи мун.
Тэн лоӧ ставыс
И муыс, и ваыс,
Некор оз помасьлы рӧд.
Быд олӧм здукысь
Христос енлы Слава!
Ас олӧм нэм чӧжыд тӧд.
Мортӧй, мувывса мортӧй,
Тэ ытшкӧм му вылын идз.
Кевмысьны енлы
Абу на сёр тэн,
Грекъястӧ прӧститас.
Да, лоӧ сiдз! (аминь).

ТӦДАННЫД-Ӧ?

Заводитiс усьны юрси... Косьтӧй петшӧр кор да шырӧй. Пуан стӧкан ваӧ пуктӧй сёян пань тыр, сулӧдӧ час. Кӧдзалӧм бӧрас сӧдзӧдӧй. Вежоннас кыкысь кымын мыссьӧм бӧрын зыралӧй сӧкнас юр кучиктӧ.

Йӧн вуж (тӧв кежлӧ заптiгӧн колӧ кынтыны, сэки сiйӧ оз сiсьмы) пуктӧй эмаль пӧртйӧ, кисьтӧй ва (медым сайӧдiс вужъяс-сӧ) да пӧжӧй духовкаын неыджыд жарын. Вужъяс небзьытӧдзыс. Сэсся кӧ-дзӧдӧй да сӧдзӧдӧй. Быд лун кӧтӧдӧй сiйӧн юрс-тӧ. Бырас киль, вочасӧн дуг-дас усьны юрси.

* * *

Потiс пурт воропныд, а сытӧг вӧдитчыны дели-вӧ. Эм кӧ ки уланыд целлофан, майшасьны нинӧм-ла. Вӧчӧй вороп кузяыс кымын кык сартас, кӧр-тыштӧй сiйӧс ӧтар-мӧдарсяньыс пурт вороп места-ас сунисӧн, босьтӧй целлофансӧ да би вылын сывдiгтыр гартӧй воропас. Кадысь кадӧ топӧдлӧй кушенчаӧн либӧ кыз-джык дӧраторйӧн. Кор чу-кӧрмас вороп кыстаыс, кӧдзавтӧдзыс лӧсьӧдалӧй ки сертиныд да пуктӧй кӧдзӧдны.

● СПОРТ

ПЕТІСНЫ ФИНАЛӦ

ОЗ КОСПЫНЫ некодлы ворсьӧны мача хоккейӧн Сыктывкарысь шӧр арлыда (найӧ, кодъяс чужисны 1976 воын) зонъяс. Суоминӧ ветлӧм бӧрын найӧ волісны Северодвинск карӧ. Сэні вӧлі тайӧ арлыда зонъяс костын Россиялӧн первенство вылӧ мача хоккей кузя зональнӧй турнир. Унджык командасӧ Сыктывкарса том хоккеистъяс вермисны ыджыд тшӧтӧн. Шуам, екатеринбургсаясӧс пасьйисны 10:0 тшӧтӧн. Сьӧкыдджык вӧлі вортасӧмыс Архангельскса сборнӧйкӧд. Сэтчӧ ӧтувтчӧмабсь Северодвинскысь, Плесовскӧй посёлокысь, Архангельскысь хоккеистъяс. А медбур да медуна ворсысьыс Эжва юдорса жӧ Котлас карысь. Сьӧкыд вӧлі тайӧ матчыс, но век жӧ сыктывкарсаяс вермисны 5 : 4 тшӧтӧн.

Оні 8 медбур клуб чукӧртчасны февраль помын Сыктывкарын Россияса финальнӧй турнир вылӧ.

Н. ПОТОЛИЦЫН.

ШАРОВЛӦН ПРИЗ ВЫЛӦ

СЫКТЫВКАРСА ЛПК-лӧн лыжнӧй базаын нуӧдісны республикаса нималана лыжник Ю. Шаровлӧн приз вылӧ ордйысьӧм. Тайӧ спортивнӧй праздниксӧ нуӧдысьяс эз повзьыны поводдясьыс, кӧть эськӧ термометр петкӧдліс 25 градус кӧдзыд. Стартуйтісны республикаысь ыджыд опыта спортсменъяс, а сідзжӧ лыжи радейтысьяс. Медводдза группаын котӧртіс Ю. Шаровлӧн пиыс — Игорь, коді и вермис тайӧ ордйысьӧмас. Пӧшти 2 минутӧн сійӧ пановтіс мӧд призёрӧс.

Зэв бура выступитісны ветеран-спортсменъяс. Тэрыба котӧртісны В. Антропов, А. Кисляков, В. Фролов, Р. Попов, А. Прилуцкий. Ордйысьӧм нуӧдысьяс медбур лыжникъясӧс пасйисны дипломъясӧн да призъясӧн. Кӧдзыд поводдя вӧсна эз вермыны петны лыжня вылӧ нывбабаяс. А сідзсӧ ордйысьӧмъяс мунісны эз омӧля.

ВЕТЛІМ УФАӦ

ЯНВАРЬ 9—12-ӧд лунъясӧ Уфа карын вӧлі лыжнӧн котралӧм кузя Россияса первенство, кӧні участвуйтісны шӧр да ыджыдджык арлыда спортсменъяс. Миян республикаысь сэтчӧ ветлісны Сыктывкарысь ветеранъяслӧн «Винёв» клубса лыжникъяс. Командаын ставыс вӧлі разнӧй арлыда 8 спортсмен — медтомъясыс, комын арӧса Алексей Рочев да Михаил Рычков, медпӧрысьыс, 61 арӧса Ким Морозов... Миян клуб пыр гӧрдитчӧ нималана лыжница Нина Рочеваӧн. Тайӧ аньыс аслас арлыда спортсменкаяс пӧвстас вермис 10 километр котӧртігӧн.

И сэк жӧ, веськыда кӧ шуны, ми шензим, кор кутісны награждайтны Нина Рочеваӧс. Вермысьлы вичмис... полиэтиленысь пакет да спортивнӧй шапочка. А ӧд сӧмын старт вылас петӧмысь миян пиысь быдӧн мынтіс аслас зептысь 30 шайт...

Мукӧд результатъяс пӧвстысь позьӧ пасйыны К. Морозовлысь 5-ӧд местасӧ. Веськыда кӧ шуны, миян командалы эз удайтны зэв бура выступитны. Талы помкаыс — дасьтысим Сыктывкарын веж кӧдзыдъяс дырйи.

В. СТАРЦЕВ.

Сыктывкарын республикаса велӧдысьяс да районъясысь учительяс петкӧдлісны сямлунсӧ, кыдзи бурджыка нуӧдны урок, сетны предметсӧ, медым челядь пыдісянь гӧгӧрвоисны темасӧ.

Д. НАПАЛКОВЛӦН снимок вылын: Усогорскса 1 номера шӧр школаын литература велӧдысь Наталья Ивановна Кадыгроб, коді татшӧм конкурсын участвуйтіс и 1991 воын.

Республикаса туйяс вылын

Тавося дас вит лунӧн республикаса каръяслӧн да районъяслӧн туйяс вылын вӧлі дас вит неминуча. Та дырйи сизимӧн кувсисны да 22 морт доймис.

Январь 1 лунӧ Сыктывкар—Нювчим туй вылын зурасисны кык «Жигули» автомашина. Ӧтиыслӧн руль сайын пукалісь В. Н. Малахин, кодлӧн эз вӧвны водительскӧй правояс. Авария дырйи куим морт пӧгибнітіс да квайтӧн доймисны.

Авария вӧлі и Эжваӧ мунан туй вылын. Январь 3 лунӧ «Москвич» автомашина пырис КамАЗ улӧ. Ас машинаын пукалысь куимнан мортыс пӧгибнітіс.

Январь 9 лунӧ авария дырйи Сосногорскӧй районын кувсис «Москвич» автомашинаса водитель. Кык мортӧс нуисны больничаӧ.

Индӧм кадӧ жӧ Сыктывкарын пышйӧдісны нёль автомашина. Куимсӧ аддзӧма, нёльӧдсӧ корсьӧны на.

Уна водитель пыр на оз пов, кыдз шуласны, ни госавтоинспекторысь, ни Енмысь, ни мутныс. Кызь нёль мортӧс кутӧма транспортӧн код юрӧн веськӧдлӧмысь.

«Сюралісь» и подӧн ветлысь-мунысьяслы. Неминучаяс дырйи доймаліс ӧкмыс морт. Енджыкасӧ сы вӧсна, мый найӧ вуджӧны туй вомӧн индытӧм местаяст.

Сыктывкарсаяслы да столицаса гӧстьяслы

Январь 22 лунӧ республиканскӧй музыкальнӧй театр коръ сыктывкарсаясӧс да столицаса гӧстьясӧс коми национальнӧй произведениеяс исполняйтысьяс, лауреатьяслӧн концерт вылӧ.

Концерт заводитчас 19 часын.

Билетъяс вузалӧны театрлӧн кассаын.

КОР? КӦНІ? МЫЙ?

Январь 21—26 лунъясӧ Сыктывкарын позьӧ видзӧдны:

В. А. САВИН НИМА РЕСПУБЛИКАНСКӦЙ ДРАМАТИЧЕСКӦЙ ТЕАТР

Январь 23 лун. Лопе де Вега. **«Хитроумная влюбленная»** комедия.

Январь 24 лун. Г. Юшков. **«Ен ныв»** музыкальнӧй комедия.

Январь 25 лун. Россияса заслуженнӧй артист Эрнст Вербинлӧн бенефис.

РЕСПУБЛИКАНСКӦЙ МУЗЫКАЛЬНӦЙ ТЕАТР

Январь 23 лун. **«Яг Морт»** балет.

Январь 24 лун. **«Цыганский барон»** оперетта.

Январь 25 лун. **«Евгений Онегин»** опера.

Январь 26 лун. **«Щелкунчик»** балет.

РЕСПУБЛИКАНСКӦЙ ФИЛАРМОНИЯ

Январь 26 лун. Ухтаса академическӧй хорлӧн концерт.

КИНОТЕАТРЪЯС

«Парма»:
«Высший класс» (мелодрама)
«Русский дом». США (детектив).

«Родина»:
«Красота порока». Югославия (эротика).

«Октябрь»:
«Заложница» (детектив),
«Любовь, любовь, любовь». Индия (мелодрама).

ВОРСАМ ӦТЛАЫН

ШЕГ

6—12 арӧса коми нывкаяс да зонкаяс важысянь радейтлісны ворсны «шегйӧн». Шегйыс ыж либӧ меж бӧр кокысь. Уналаын краситлісны. Кӧні лӧз, кӧні гӧрд рӧмӧн. Ас кадӧ сійӧ вӧлӧма весиг аслыссикас «валютаӧн». Кыдзи казьтылӧ этнограф Г. А. Старцев, тадзи вӧлӧма Усть-Сысольскӧй уездын кызьӧд воясӧ на.

«Арнас, первой лым усьӧм бӧрын, — гижліс Г. А. Старцев, — крестьяна петкӧдлісны муяс вылӧ куйӧд. Тайӧ удж вылас тшӧкыда медавлісны ар даса зонкаясӧс. Мынтылісны лунысь көпейкалысь нёльӧд пайсӧ либӧ грӧш джын. И та вылӧ челядь вӧлінысэв радӧсь.

Тшӧкыда уджсонсӧ сетлісны шегйӧн. Лунысь, шуам, кыкӧс. Найӧс зонкалысь ньӧбліс вузасьысьяс либӧ аскӧдыс ворсысь ёртъясыс».

Ворсны пуксьытӧдзыс челядь сёрнитчылісны, кымын шег пуктыны ӧтувъя «пӧртъяс». Ворслісны джоджын либӧ паччӧрын. Ӧти морт босьтліс киас шегъяссӧ да качӧдыштліс вывлань. Сы серти, кутшӧм бок вылӧ усьліс ны найӧ, тӧдмавлісны, кымын шегйӧн ӧтиӧ позьӧ печиктыны. Бок нимъясыс вӧлінысэв — «гатш», «гӧг», «сулалӧ», «куйлӧ». Сэсся пудъясьлісны, кодлы заводитны печлавны. Колӧ вӧлі нимыны ӧти нима бокӧн куйлысь шегйӧн мӧд татшӧмӧ жӧ. Печиктысьыс кӧ нимылісь, босьтліс шегсӧ. И вермис печиктыны мӧдысь. Тадзи сэтчӧдз, кытчӧдз эз бырлы шегйыс либӧ эз кӧ веськав. «Пӧртъяс» кӧ кольліс витысь этшаджык, и найӧ куйлісны эз ӧткодь бокӧн, ӧти морт чукӧртліс ставсӧ да бара качӧдліс вывлань. Колісь, мед вӧлі кӧть кык шег, кодъяс куйлісны ӧти нима бок вылын.

Д. НЕСАНЕЛИС.

В. ШАРАПОВЛӦН снимок вылын: зонка ворсӧ шегйӧн.

ПОВОДДЯ

Республикаса гидрометеоцентр юӧртӧ, мый январь 22—23 лунъясӧ уналаын неуна лымъялас. Кутас пӧльтны рытыв, рытыв-вой тӧв секундӧн 7—12 метр. Температура войнас 14—19, сэзьдӧдлігӧн 23—28, луннас 10—15, кӧнсюрӧ 23 градус.

Талун Сыктывкарын неуна лымъялас. Кутас пӧльтны асыв-лун тӧв, секундӧн 8—13 метр. Температура 10—13 градус.

Авторъяслӧн мӧвпъяс оз пыр лӧсявны редакциялӧн видзӧдласкӧд.

Редактор А. В. УЛЬЯНОВ.

Редколлегия: А. П. Артеева, И. И. Белых, Г. М. Михайлова, З. Д. Пантелеева, Е. М. Старцева.

Газетӧс наградитӧма «Знак Почета» орденӧн.

Учредительяс: Коми ССР-са Верховнӧй Сӧвет, Коми ССР-са Министръяслӧн Сӧвет, «Коми котыр» общество, «Коми му» газетлӧн коллектив.

Газет петӧ 1918 восянь.

Редакциялӧн адрес: 167610, Сыктывкар, Карл Маркс нима улича, 229. Печать керка, «Коми му» газет редакция.

Юалӧмъясӧн шыбдчыны 2-01-16, телефон пыр, письмӧяс йылысь — 2-46-36.

Газет петӧ вторникын, четвергын да субботаын.

Тираж 7.733 экземпляр.

Газет печатайтӧма Коми республиканскӧй типографиын.

167610, Сыктывкар, Первомайскӧй улича, 70 номера керка. Индекс 52042.